

Luceafărul

JTI

Apare săptămânal sub egida Uniunii Scriitorilor
Serie nouă inițiată de LAURENȚIU ULICI

Nr. **44** (767)

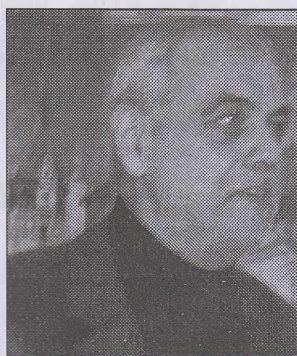
Miercuri, 6 decembrie, 2006

„Acest boem incorigibil, membru al familiei princiere a Ghiculeștilor, cel care din saloanele înaltei aristocrații cobora până în pegra cârciumilor cele mai sordide, mânat parcă de o atracție patologică pentru *mundum plebeia*, a fost, în opinia noastră, luat de Mateiu Caragiale drept model pentru al său Gore Pirgu.“

(radu cernătescu)

mateiu caragiale

bogdan ghiu

Lipsită de lecturi, de anvergură și de angajament specifice, de *ethos* și de *pathos*, critica literară românească e doar *patetică*, abia în stare să asigure, așa cum spuneam, fie și doar simpla (dar vitală) funcție *fatică* a comunicării intrinsec literare. Incapabilă să mai serie literatura română și să mai identifice adevăratele *bătălii politico-culturale* ale epocii, critica noastră literară nu este pregătită pentru „spațiul literar global“. Nu aștept absolut nimic de la critica literară, care s-a obișnuit să gândească, leneș, în termenii mediatiei de „mari români“, nereușind să treacă cu numărul valorilor dincolo de cifra 3.

reacții

Un alt obsedant deceniu?!

pag. 22

maria ionică

conexiunea semnelor

Între experți și profani

**mariana
ploae-hanganu**

pag. 21

bogdan ghiu

Critica? Care critică?

Pe la începutul lunii octombrie, tânărul critic literar Marius Chivu mi-a solicitat colaborarea la un dosar al mensualului „Dilemateca”, a cărui temă suna așa: „Ce necazuri/nemulțumiri v-a adus critica literară?” În numărul pe luna noiembrie al sus-amintitei reviste, nu mică mi-a fost însă mirarea să constat că tema dosarului se modificase radical: „Ce necazuri, nemulțumiri sau regrete v-a adus literatura?”, răspunsul meu neputând face altceva decât să distoneze maniacal față de cele ale celorlalți semnatori. Pentru a nu îngreuna și mai mult o revistă cu redactare și așa, iată, dificilă, precum „Dilemateca”, îmi permit să redau aici textul integral (prea lung pentru spațiul alocat) al răspunsului meu la prima întrebare, cea referitoare la critica literară, urmând ca săptămâna viitoare să răspund și eu, în sfârșit, la ancheta propriu-zisă a „Dilematecii”, de care, din nebușare de seamă, am fost privat.

Critica literară nu mai poate azi mare lucru. Apare, chiar, ca o biată reminiscență, de multe ori pentru criticii literari înșiși, care nu par a-și mai înțelege prea clar rostul. Și aceasta din vina ei, din vina multora. Sub comunism, întreaga literatură română a trăit sub cupola criticii literare. Critica literară însemna *contra-puterea*. ea transforma textele literare în *instrumente de luptă*. Prin critica

literară, literatura „primă” s-a putut bate, atât cât a făcut-o, cu puterea (direct nu știu dacă ar fi putut s-o facă, dacă se poate, în general, face fără ca literatura să-și piardă „sufletul”, să se deformeze ca act specific). În situația de declasare sau, mai exact, de „înghițire” în care se află astăzi literatura, care, în marea alienantă de „comunicare” tehnologic reificată, a uitat că este însăși paradigma primă a comunicării (literatura trăiește în - și se hrănește din - uitarea de sine), critica literară ar trebui să continue să fie același instrument comunicațional de luptă: rețeau de amplificare, capabil să asigure „redundanța” mesajului în contra „zgomotului” din sistem (care se compune, de fapt, din celelalte mesaje), generozitate, plăcere și voință de împărtășire. Din păcate, încă n-o face. Ar putea să *confirme* măcar de primire, dându-le scriitorilor, producătorilor de mesaj literar semne că nu emit în zadar: *feed-back* consistent. Măcar *intra-literar* să servească, să funcționeze. Dar nici măcar asta nu prea face: are prea puțin simțul militant al aventurii axiologice.

Pentru orice scriitor autentic, literatura - *operarea*, nu neapărat *opera* - este fericire, beatitudine în act. Conform celor spuse mai sus, reproșez criticii literare caracterul amorf, lipsa de vitalitate și de prietenie, lipsa simțului de aventură și a inteligenței strategice, balistic-comunicaționale, lipsa generozității. Critica, astăzi, a încetat să mai opereze pornind de la opere, să preia mesajele, să le amplifice, să le sorteze, să le prelucreze, să transforme emisia literară - numai ea poate s-o face

- în mesaj social ireductibil. Și uite-așa, pierdem cotoșii, și tocmai în epoca autodeclarată „comunicării” generalizate, literatura, marea „prima comunicatoare a lumii, își uită „activ” forța. (În) literatura română nu (se) comunică.

Depășind însă amabilitățile de salon, critica literară actuală mi se pare mică: incultă, nepasionată, auto-marginalizată, lipsită de curiozitate, de deschidere, de spirit de aventură, plată și a-teoretică, incapabilă de comparativism și

vizor

de interdisciplinaritate. Meschină. În loc să officieze expediții Conservatoare? Tradiționalistă? Ar vrea ea! Pentru așa ceva trebuie forță și orizont. Am învățat carte citind cu creionul în mână critica literară. Astăzi, așa ceva este o himeră. Lipsită de lecturi, de anvergură și de angajament specifice, de *ethos* și de *pathos*, critica literară românească e doar *patetică*, abia în stare să asigure, așa cum spuneam, fie și doar simpla (dar vitală) funcție *fatică* a comunicării intrinsec literare. Incapabilă să mai scrie literatura română și să mai identifice adevăratele *bătălii politico-culturale* ale epocii, critica noastră literară nu este pregătită pentru „spațiul literar global”. Nu aștept absolut nimic de la critica literară care s-a obișnuit să gândească, leneș, în termenii mediatici de „mari români”, nereușind să treacă cu numărul valorilor dincolo de cifra 3. Cam așa arată, în momentul de față, „*mon coeur mis à nu*” (dezvăluită? dezlanțuită?) în ceea ce privește sârmana, buimaca critică literară. Ce necaz ar putea ea să pricinuiască?

Îmi lipsește critica literară.

BANCA COMERCIALĂ ROMÂNĂ

Sponsorizare de la Banca Comercială Română

Director:
Marius Tupan

Colectivul de editare:
Mariana Bunescu (tehnoredactor)
Responsabil de număr:

Simona Galațchi

Redactori asociați:
Horia Gârbea; Daniel Nicolescu;
Ioan Es Pop; Stelian Tăbăraș

Revista este membră a Asociației Revistelor, Imprimeriilor și Editurilor Literare (A.R.I.E.L.), înființată în baza Hotărârii judecătorești și recunoscută de Ministerul Culturii și Cultelor

Revista „Luceafărul” este editată de Fundația Luceafărul, cu sprijin de la Uniunea Scriitorilor din România NU și de la Ministerul Culturii și al Cultelor

Redacția și administrația:
Calea Victoriei nr. 133, București, sector 1,
telefon 212.79.94, fax 312.96.93
e-mail: fundatia_luceafarul@yahoo.com
Cont în lei: Banca Comercială Română, filiala sector 1, Calea Victoriei nr. 155.
Număr de cont: RO17RNCB0072049692900001
Cont în valută: RO87RNCB0072049692900001
ISSN - 1220-627X

Tipar: SEMNE '94
Abonamentele se pot face la toate sucursalele RODIPET și la oficiile poștale din țară.
Revista noastră este înscrisă în Catalogul publicațiilor la poziția 2048.
Cititorii din străinătate se pot abona prin S.C. Rodipet S.A. cu sediul în Piața Presei Libere nr. 1, Corp B. Sector 1, București, România la P.O. Box 33-57. La fax 0040-3187002. sau e-mail: abonamente@rodipet.ro. subscriptions@rodipet.ro
sau se face la adresa www.rodipet.ro

stelian tăbăraș

Marii actori vor mai putea fi văzuți, o vreme, pe DVD-uri. E stupefiant ce afirm: actori mari ar fi greu să mai apară... Mircea Albulescu spunea cândva că el refuză să mai joace în filme “cu copii sau animăluțe simpatice”, fiindcă aceștia (acestea) captează toată atenția spectatorilor, iar actorul, oricât de mare ar fi el, devine doar un figurant... Și încă la data când l-am auzit spunând aceste lucruri nu apăruseră telenovelele. Acest gen hibrid, care pornește de la înlocuirea “titulului dinainte de culcare” ca somnifer - nu are aproape nimic comun cu filmul. Personajele rostesc fraze redundante (dând impresia de vorbărie) care nu mai lasă loc niciunei adânciri actricești profesioniste: cine mai are nevoie de nuanțe “din sprânceană”? De

Uitarea teatrului

dispărut demult). Așa încât introducerea telenovelei românești nu a reușit - dat fiind nivelul ridicat cultural al românilor - decât să atragă atenția asupra absenței metodelor specifice filmului și teatrului (ba chiar și muzicii)...

E drept, există episoade în care au fost atrași actori cunoscuți, lustruiți cândva de roluri excepționale. Dar osmoza la nivelul de jos, cu neprofesioniștii distribuiți în majoritate (aceasta fiind una din caracteristicile filmărilor *telenoveliste*: lucrul în echipă “sudată”, zi de zi la grămadă, în platou), îl face de nerecunoscut. Parcă un nimerit pe altă planetă: Iurie Darie și... Corina Dănilă! Florin Piersic și... Pepe! Șerban Ionescu (cine poate uita vreodată rolul său din “Pădureanca!”) și... Brenciu! Toră Vasilescu și... Nicoleta Luciu! Actori cu școală serioasă și talent - alături de prezentatoare de *show*-uri și participante la concursuri de *miss*, într-o “demo-crație deschidere”: spre ce “deschidere”? Doar spre uitarea propriei meniri, spre *uitarea teatrului*.

Despre teatrul mare ce l-a avut cândva România se va vorbi în curând ca despre filmul mut. Dacă, totuși, seriarele de televiziune franceze prelucrează și astăzi valori clasice - de la Balzac, Hugo și Rostand, la Sartre sau Ionesco -, cine oare ar putea mișca bolovanul din Baia populară a lui Esop, ca să determine și la noi o formă planificată de prelucrare a valorilor perene?

P.S. Într-un clip publicitar promoțional la filmele re-montate ale lui Ioan Grigorescu, o voce cavernoasă strigă de vreo zece ori pe zi: “unde *ne sunt* visătorii?” Dacă tot am auzit de Vlahuță, puțin să-l cităm corect: “Unde *ni sînt* visătorii?” Cum colegii de redacție n-au observat asta, presupun că între timp urmăreau programele ProTV.

Cât despre șeful de partid care repetă la nesfârșit “Eu, *ca și* politician...”, poate i se sugerează că, acolo unde nu există nici o posibilă cacofonie, înserarea lui *ca și* în loc de simplul *ca* nu numai că nu e necesară, dar chiar încarcă textul de prezumții urate mirositoare...

Iar jurnelul care repetă de câteva ori într-o emisiune intitulată “*A propos TV*”: “*Se fine* presa și televiziunea după ea...”, poate i se sugerează că asemenea dezacord *nu fine*.

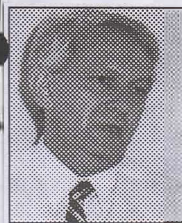
nocturne

axiologie etică și estetică? Telenovela zilelor noastre cere cel mult răsturnări de situație, șocuri licite sau ilicite, fraze repetate, melodramă. (Dând totuși Cezarului ce e al Cezarului: cuvântul portughez *telenovela* - pornind de la ideea că viitorul literaturii e televiziunea - desemnase la origini episoadele popularizate de-a-lungul lunilor, sau chiar anilor, de către televiziunea braziliană. Acolo, ca și în lumea mexicană, era nevoie - date fiind marile distanțe și analfabetismul specific zonei - de adaptări ale literaturii populare, care să devină accesibile maselor - și nu numai; un exemplu fiind primele seriale, pe teme de unor romane de Jorge Amado, Erico Verissimo ș.a. Rădăcinile acestui gen adoptat îndeosebi de lumea latină, de căutat în renaștentistele *novela de cavalaria* sau *novela sentimental*, iar mai recent în acele *soap operas* scrise pentru casnicele americane - explorau nevoia publicului de subiecte pasionante și aventură. Rolul inițial, educativ și “înțelepțitor” al *romanului* - cuvânt care face și el referire la lumea latină - a

la limită

Am descris și explicat, într-un articol mai vechi, opinia mea asupra statului laic. Sunt convins - și convingerea pe care o am este lesne a fi demonstrată - că statul separat de religie, mai exact de biserică, este un enorm câștig nu doar pentru asigurarea suveranității națiunilor și a libertăților individului, ci și pentru credință, pentru asigurarea purității acesteia, pentru afirmarea ei în lume, pentru consecvența de sine a sufletului celui credincios. Statul este o formă de autoritate materială, un instrument de constrângere sau, cu un termen ceva mai blând, cel puțin o modalitate de ghidare a comportamentelor. Dacă statul are un determinism religios, dacă reprezintă, în lume, aparatul unei biserici, el va influența apartenența religioasă, culturală, a cetățenilor sau cel puțin a unora dintre aceștia și rezultatul va fi falsă credință, inautenticitate religie.

Condiția laicității statului este decisivă pentru afirmarea unei adevărate credințe. Dacă oamenii vor fi împinși către biserică sau religie de către o forță distinctă de puterea inerentă a spiritului, acestora un alt prooroc, asemenea lui Ioan Botezătorul, li se va putea adresa cu vorbele acestuia: „Pui de năpârci, cine v-a învățat să fugiți de mânia viitoare?” (Matei, 3,7). Consecința existenței elementului teocratic în

caius traian dragomir

stat se citește în patimile Mântuitorului sau, în registrul uman, în condamnarea și execuția lui Socrate ori în rugurile unui Bruno, Servet și al altor alții. Léon Bloy spunea că un singur lucru Dumnezeu nu îl poate impune, El însuși, în lume: să facă astfel încât să i se poarte și să i se arate iubire, căci iubirea care nu apare spontan într-un suflet nu merită numele de iubire. Autoritatea statală, fie și minim teocratică, alterează relația ființei umane cu Dumnezeu. În egală măsură însă, trebuie observat că intervenția statului pe terenul religiei poate lua înfățișări dintre cele mai perverse, adaptând tocmai pretenția non-interferenței, a imparțialității.

În fapt, când statul se constituie ca o autoritate laică, precum și în momentul în care el își delimitează câmpul de competență față de acela al acțiunii societății civile ori al activității economice și al relației financiare, el renunță implicit la o parte semnificativă a suveranității sale, parte transferată bisericilor, instituțiilor mediatice, structurilor de supraveghere, studiu și critică a funcționării vieții publice, precum și instituțiilor, societăților și companiilor bancare, industriale, comerciale. Asupra tuturor acestora statul poate legifera, reglementa și exercita controlul, însă exclusiv în astfel de limite, încât să nu lezeze sau compromită drepturile individuale, aflate mai presus de orice negociere.

În epoca statelor teocratice - în Bizanțul secolului VIII, în anul 726 - împăratul Leon al III-lea, căruia, înainte de a accede la tron, un grup de vrăjitori ambulanți îi promisese imperiul sub condiția de a distruge icoanele și de a le interzice să figureze în biserici și în general în cultul creștin, odată ajuns la domnie își declară opoziția față de icoane, pe care le oprește în chipul cel mai strict să fie folosite și expuse în 730. Succesorul lui Leon al III-lea, Constantin al V-lea, lansează o severă campanie de persecuție împotriva celor ce încă se mai închinau la icoane. Urmează frământări dure în lumea răsăriteană, generate de controverse în jurul icoanelor. Împărăteasa Irina reintroduce practica icoanelor în 787, Leon al V-lea o suprime din nou în 814,

pentru ca, la moartea împăratului Teofilus, în 842, iconoclastia să dispară din Imperiul Roman de Răsărit. Reintrodusă de comuniști în 1917 și extinsă la țările satelite ale imperiului sovietic, ea dispare iar odată cu eliberarea Răsăritului de regimurile totalitare, în 1989-1991, spre a amenința să facă iar penibile ravagii acum, într-un loc sau altul al unor părți ale lumii agitate de probleme inexistente sau simplu și rațional soluționabile.

Desigur, porunca a doua a Decalogului spune: „Să nu îți faci ție chip cioplit, nici altă asemănare, să nu te închini lor, nici să slujești lor”. În Exodul 20, 4-6, această hotărâre divină este explicată clar - ea privește condamnarea unei ruperi eventuale a legăturii dintre om și Dumnezeu: „Mă îndur până la al mielea neam de cei care Mă iubesc” (20, 6) spune Domnul. Icoana poate fi socotită o cale a comunicării între om și Dumnezeu, ca și între om și semenii. Chiar dacă în iconoclastia bizantină au intervenit, într-un sens ori altul două concilii, adevărata dezbatere a fost determinată de acte imperiale, discreționare. Argumentul necesității statului laic își află o rădăcină istorică puternică și convingătoare încă în această veche și crudă sfâșiere politico-religioasă. Ea însă, odată cu dezbaterile în jurul celei de a doua porunci, privește doar creștinismul, în particular ortodoxia și, sub alte aspecte, implicând alte interpretări ale Decalogului, marile monoteisme în ansamblu.

Ce se întâmplă însă cu dezbaterile actuale în

Iconoclastie

jurul școlii laice? Apelăm mereu la exemple occidentale și, în general cel puțin, nu greșim dacă procedăm așa. Statul american este prima republică laică a lumii - deviza ei, înscrisă la vederea oricui este „In God we trust”. Ce părere au despre aceasta cei care nu cred în Dumnezeu sau cred în mai mulți zei? Se pare că nu îi întreabă nimeni, iar ei, până una-alta, se abțin să vorbească. În același mare stat democrat, Crăciunul este sărbătoare legală, la fel precum sunt zile de sărbătoare - precum în toată lumea de azi - Duminică și Sâmbăta, ziua Învierii Domnului Iisus și ziua de odihnă de la încheierea creației lui Dumnezeu Tatăl. Ce urmează să se întâmple cu toate acestea? Nu sunt și ele, precum icoanele ortodoxe, declarații publice ale unei anumite identități religioase, ori eventual, pentru cei care nu aparțin acesteia, convenții sociale și atât? Revoluția Franceză, marea mișcare de eliberare a spiritului uman, introdusese o periodicitate a activității și repausului de zece zile - aceasta a fost una dintre primele măsuri ale înnoirii rationaliste la care s-a renunțat. În locul suprimării expunerii unor simboluri creștine în școli sau alte locuri publice, am face mai bine să invităm a fi expuse însemnele reprezentând credința sfântă a altor religii, acolo unde ne manifestăm și noi, public, drept ortodocși.

Unii sunt deranjați de purtarea vălului islamic de către femei musulmane în țări în care mahomedanismul nu este o religie majoritară. Se încearcă interzicerea tuturor semnelor religioase așezate la vedere - va trebui oare, atunci, să ridicăm și crucile de pe biserici ori semilunele sau stele de pe alte locașuri de cult? Nepurtarea liberă a însemnelor religioase este un drept, eventual utilizat - lipsa dreptului de a le adopta nu este marca unui stat laic, este dovada unui autoritarism ateist. S-a spus, pe bună dreptate, că a nu avea nicio filosofie înseamnă, pur și simplu, a fi adeptul unei filosofii proaste. A suporta interdicții la adresa oricărei religii, în viața publică, nu înseamnă a nu exprima în public un devotament religios, ci a arăta, cu aroganță, credința uniceii religii stupide, singurei credințe de o totală prostie - materialismul ateist, agresiv, precum tot ceea ce este josnic.

acolade

Omul legitimații

marius tupan

Ostenit, iritat de întâmplările traseului rutier, nimeream în camera de hotel cu un rubincond, rotofei, cu părul rar și tăiat scurt: parcă în ton cu ultima modă, pe care nu voia s-o escaladeze. Părea să-și aștepte de mai multă vreme victima: aflată în persoana mea. După evaluarea din priviri, avea să înceapă conversația. Lentă, sub protectoratul oricărui orator de profesie. Nu voia, probabil, să mă intimideze. „Serviți, vă rog, e marfă garantată. Nu se găsește pe toate drumurile”. Într-adevăr, pe atunci se procura cu multe eforturi. Băutura avea darul să-mi dezlege limba. A lui, oricum, era sloboadă. Nu prea înțelegeam ce profesie are, una, oricum, originală: un fel de procurator-distribuitor. Altfel zis, mișca mărfurile dintr-o parte în alta, rare și scumpe, căci înlocuitorii nu păreau să se afle în sfera sa de activitate. Din această cauză era și foarte mândru de sine. Nu îndeletnicirea ca atare îi asigura demnitatea, nici norocul dobândit, ci încântarea de a cunoaște numeroși oameni, de calitate și cu personalitate. La nevoie, ei îi puteau sări în ajutor. Deși, după cum mărturisea, nu se obosea să-i deranjeze.

Ajuns într-un asemenea moment, din câte se bănuia, cu abilitate programat, urma firește interogatoriul. Întrebările lui nu erau contondente, ci luncătoare, abile, de parcă veneau să întrefină ambianța acelei seri. De altfel, mi se păreau de bun augur, fiindcă numai așa uitam de evenimentele neplăcute ale zilei: cele două pene de cauciuc, refuzul Sfântului (Petrahe Lupu) de a-mi acoda audiență, temerea fiului acestuia că le-aș tulbura liniștea căminului, revolta vecinilor, sătui de vizite inopinante și săcâitoare. Explicațiile mele că aș vrea să realizez o carte nu i-a convins cătuși de puțin. Eram confundat, aveam să-mi dau seamă, cu un anchetator apărut să alunge valurile de misticism, abătute peste un ținut cu mari potențialități religioase.

Acum, în camera de hotel, anchetator devenise omul încărcat de daruri. Voia însă plată pentru atențiile sale. Nu mai puteam da înapoi, mă lăsam convins să-i satisfac unele curiozități. Într-adevăr, deveneam treptat interesant, mai ales din cauza prietenilor mei din orașul de pe Bega, unde locuia el. Auzindu-le numele, părea realmente încântat. De parcă orașul acela occidental, drag și mie în aceeași măsură, năvălise în camera de hotel, cu toate aromele, privilegiile și conexiunile sale, pentru a ne întreține condiția de indivizi ce ne aflam într-un mediu simpatetic. Ca să-mi demonstreze că nu se laudă, companionul și-a desertat geamantanul pe patul încă virgin. Așa am reușit să înregistrez, auditiv și vizibil, cartonașe de diverse culori, cu înscrisuri care nu mă puteau lăsa indiferent. Omul era membru al mai multor societăți, polisportiv, organizator de competiții, participant la diverse acțiuni culturale, premiat de câteva întreprinderi, artist amator cu diverse decorații, chiar și supraveghetor al parcului central, ba chiar și ajutor al serviciului de circulație. După calculele mele, erau acoperite majoritatea domeniilor de activitate. Legitimațiile acelea, autentice, cu ștampile și semnături, constituiau o expoziție, pe care, pesemne, o mai admiraseră și alții: acum eram doar eu privilegiat. Mă întrebam de ce mi se făcea o asemenea onoare. Tocmai când eram hotărât să-i prezint omagiile pentru activitățile lui prodigioase, companionul m-a privit drept în ochi și mi-a zis: „Cu toate realizările mele, îmi lipsește totuși o dovadă: poate cea mai importantă. Sper că mă veți ajuta să o obțin!”

Știam la ce face aluzie, astfel că am alergat pe scări, spre recepționeră, să-mi ofere o altă cameră. Nu puteam să satisfac dorința colecționarului întâlnit din întâmplare într-o camera de hotel.

Sub semnul unicornului

I. Opreșan poate declara, ca și Vladimir Streinu, că este nu „bătrân student în mite” (mituri), opera sa susținându-i ferm declarația. Pentru a sublinia această componentă a operei sale, cercetarea miturilor, a tradițiilor, editura pe care o conduce, Saeculum I.O., și-a ales ca siglă imaginea unui unicorn. În fine, cartea pe care T. Vărgolici a scris-o despre el, **I. Opreșan sau Pasiunea cărții** (2005), reproduce pe coperte imagini de inorogi, la care se adaugă o fotografie a lui I. Opreșan în fața unei statui cu unicorn din Salzburg.

Apariția cărții sale, **La hotarul dintre lumi. Studii de etnologie românească** (2006, 560 p.) îmi prilejuieste o privire de ansamblu asupra operei sale. În anii directoratului lui G. Călinescu la Institutul de Istorie Literară și Folclor (1949-1965), cercetătorii au fost orientați să se specializeze nu doar în critica și istoria literară, ci și în etnologie. Insuși G. Călinescu scrie atunci un studiu despre arta literară în folclor, unul despre folclorul la „Convorbiri literare” și unul, cel mai amplu, despre estetica basmului. Pentru unii cercetători, studierea tradițiilor populare fusese o preocupare încă înainte de a fi încadrați la institut: Ōv. Papadima publicase **O viziune românească a lumii** (1941), Gheorghe Vrabie, **Folclorul. Obiect, principii, metodă** (1947), iar I.C. Chițimia, medievist și polonist, avea să publice **Folcloriști și folcloristică românească** (1968) și **Folclorul românesc în perspectivă comparată** (1971). Dubla specializare se va vădi și în profilul științific al

galaxia cărților

mai tinerilor cercetători George Muntean și Viorica Nișcov. În opera lui I. Opreșan, componenta a doua, cea etnologică, este mult mai amplă și de mai mare durată decât a colegilor săi de generație și, cum vom vedea, mai diversă chiar decât a magiștrilor săi Ovidiu Papadima, I.C. Chițimia și Gh. Vrabie. Două componente, care adesea se află în profitabilă conjuncție, sunt vădite încă de la primele manifestări științifice ale lui Opreșan: cea exegetică și cea de colecționar de creații populare. Prima este așezată ferm pe teren estetic, studiile sale despre legenda populară (1974) și despre tradiția istorică (1978) fiind expresii ale acestei abordări. În volumul amintit mai sus sunt reunite studii despre balade celebre (**Toma Alimoș, Miorița**), despre unele mituri (**Zburătorul**), despre categorii ale prozei populare (legenda, tradiția), studii de istoria folcloristicii. Paginile despre proza populară fac o necesară distincție între legendă și tradiția istorică, aceasta din urmă, spre deosebire de prima, dat fiind că vehiculează „tradiții istorice ca adevăruri indiscutabile”, are un „coeficient de credibilitate net superior. **Miorița** nu poate să fie percepută corect decât luând în seamă formele ei embrionare, preepice: „Înainte de a se fi încheiat drept colind, **Miorița** a fost un bocet, un panegiric al tânărului răposat, în care prezența apropiată a morții acestuia în

conștiința colectivității a fost determinantă pentru destinul eroului mioritic”. Tot la straturi străvechi de credințe trebuie să se apeleze și pentru descifrarea mesajului baladei **Toma Alimoș**: caer „conține în substanța ei nenumărate elemente străvechi de mitologie, ceremonial și drept cutumiar, peste care nu se trece în explicarea sensului de bază al mesajului artistic”. Două studii examinează prezența creației populare în opera lui Mihail Sadoveanu și în romanț. Dar proba stăpânirii depline atât a instrumentelor criticului și istoricului literar, cât și ale etnologului sunt cele două monografii: **Opera lui Mihail Sadoveanu** (1986, ediția a II-a, 2004, prima primind Premiul „Bogdan Petriceicu Hasdeu” al Academiei Române) și **Romanul vieții lui Bogdan Petriceicu Hasdeu**, 1990, reeditată cu titlul **B.P. Hasdeu sau Setea de absolut. Tumultul și misterul vieții**, 2000). Alte două cărți contribuie la diversitatea operei sale, o monografie, **Vădeni (pe Prut) străveche vatră de cultură** (2002, în colaborare cu Stelian Spânu), și un studiu de artă populară, **Troițe românești. O tipologie** (2003). În cea de-a doua secțiune a monografiei despre amintita localitate, Opreșan cercetează, fără umbră de idilism, decăderea, în ultimele decenii a localității, care nu-și mai cunoaște istoria și este lipsită de „orice importanță economică, politică și geografică”. Dovezile străvechii dăinuirii a localității nu s-au bucurat nici de atenția localnicilor, nici a arheologilor. Opreșan a rămas cu imaginea pe care i-a oferit-o localitatea în timpul tinereții sale, cu dealuri împădurite, cu o natură „încă genuină, ocrotitoare, plină de taine și de roadele specifice”, atribuite care „au dispărut ca sub bagheta unui vrăjitor satanic odată cu colectivizarea”.

Credincios opiniei altor învățați de a se acorda interes egal culturii și civilizației tradiționale, a editat studiul-album **Troițe românești**, subiect care l-a atras din mai multe motive: în timpul comunismului troițele au fost „asociate cu biserica și cu religia în genere” și au fost „întrevăzute ca focare sau instrumente de rezistență anticomunistă”, revirimentul, după 1989, al acestor mici monumente, dorința de a le releva tipologia, bogăția și expresivitatea. Ele sunt elemente emblematice ale spiritualității românești, au preluat credințe și trăiri specifice, pe care le-au transfigurat, conțin, cu alte cuvinte, reflexe din „întreg complexul vieții material-spirituale românesc”, pentru că, urmașe ale coloanelor și stâlpilor cerului, „reprezintă o sinteză ad-hoc între straturile arhaice și cel creștin”. Preocupat în primul rând de tipologizarea acestor creații ale artei țărănești, în care preia sugestii din studiul lui R. Vulcănescu, **Coloana cerului**, I. Opreșan pornește de la stâlpii și coloanele cerului, acestea asimilate drept troițe, cu formele lor, continuă cu monumente sacre de structură creștină, cu troițele iconoforme și cu troițele incinte. Repertoriul imagistic al celor cu motive arhaice este variat: cerc, rozetă, spirală, crucea cu laturile egale, crucea cu laturile îndoite, triunghiul cu vârful în sus, coamele. Este examinat, de asemenea, repertoriul imagistic al troițelor cu iconografie reprezentând scene din viața lui Iisus, cu Sfânta Treime, arhanghelii Mihail și Gavril, cei patru evangheliști, diverși sfinți și apostoli, cu Judecata de Apoi, Raiul, Iadul, cu istorisirii biblice.

Cercetătorii institutului condus de G. Călinescu au abordat nu doar teoretic creația populară, ci au cunoscut-o și de la izvoare unele culegeri ale lor fiind cuprinse în **Antologia de literatură populară (I-III)** (1953-1967), îngrijită de I.C. Chițimia. Dintre toți membrii institutului însă, Opreșan are cel mai constant și amplă activitate de colecționar. Începutul l-a făcut cu **Folclor din Moldova de Jos** (1969), alcătuită din 900 de texte, care sunt culese cu grijă pentru autenticitatea graiului și care vădesc adâncă prefacere a creației populare în zona cercetată. Dispariția în bună măsură a baladelor, restângerea folclorului ritual, a strigăturilor, a colindelor, ca și modificări survenite în vechile atribute ale folclorului. Mănat de dorința de a cunoaște starea folclorului la sfârșitul secolului al XX-lea și începutul secolului XXI, de a scoate la lumină „din afundurile memoriei colective teme și motive arhaice, foarte rar înregistrate, de o valoare incontestabilă”, de a realiza o colecție „reprezentativă pentru întreg spațiul etnic românesc”, care să depășească abordările zonale anterioare, I. Opreșan a publicat patru volume de **Basme fantastice românești**, fiecare cu un alt subtitlu: I, **Fata răpită de Soare** (2002, 352 p.), II, **Frumoasa Lumii** (2003, 336 p.), III, **Inimă Puterdă** (2003, 368 p.), IV, **Basme superstițioase-religioase** (2004, 448 p.). Colecționarul a constatat pe teren, în județele Argeș, Dâmbovița, Olt, Dolj, Teleorman, Galați, Brăila, Alba, Iași, Vaslui, Hunedoara, Bistrița-Năsăud și Maramureș, că sumbrele previziuni, de la începutul secolului XX, privind dispariția folclorului nu se verifică, fiindcă „specialistul mai poate afla, nu numai în zonele retrase, greu accesibile, tot ce dorește”, basmul menținându-se „destul de viguros în multe zone nu neapărat rurale ale țării”, că „buni povestitori sunt pretutindeni în jurul nostru”, unii dintre ei deținând un repertoriu întins. Colecția lui I. Opreșan aduce nu doar o cantitate record de basme (care va fi sporită cu alte șase volume programate), ci și propune un set masiv de ceea ce colecționarul numește basme superstițioase-religioase, care „alcătuiesc în cadrul prozei populare românești un tip fabulos, o categorie relativ bine individualizată și bogat reprezentată”.

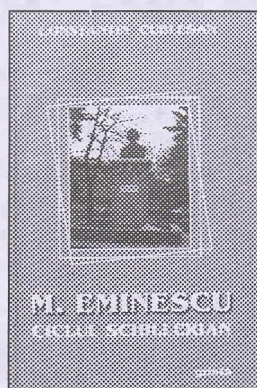
Culegerea textelor cu aparatură modernă și dialogul cu informatorii sunt atribute de seamă, moderne, ale acestei culegeri științifice.

Tot în latura tradițiilor, a miturilor, se înscriu și edițiile sale în care a publicat răspunsurile la chestionarele lui N. Densusianu și B.P. Hasdeu, ca și numeroase restituiri ale unor studii și colecții care deveniseră rarități bibliografice.

O operă de pe acum constituită, care, sunt indicii, se va îmbogăți cu noi culegeri de proză populară din zone necercetate până acum de nimeni, cu un amplu studiu asupra mitologiei românești, pentru că nu credem că ancheta pe tema mitologiei românești, lansată între anii 1986 și 1988, și la care au răspuns, între alții, Valeriu Anania, Ernest Bernea, I.C. Chițimia, Gh. Pavelescu, Paul Petrescu, Andrei Pleșu, H. H. Stahl, N. Steinhardt, Petru Ursache și Gh. Vrabie - a fost doar un simplu demers de informare.

(iordan datcu)

1) **M. Eminescu - ciclul schillerian** (Constantin Cubleșan) Editura Grinta

2) **Poeemele necunoscutului** (Dumitru Sandu) Editura Viitorul Românesc

3) **Cămila din Bucegi** (Nicolae Sârbu), Editura Marineasa

Infrafracțiuni etice

Eseurile atipice din **Bolile spiritului critic** (Editura Libertas, Ploiești, 2006) propun o viziune deloc optimistă asupra modului cum receptată cultura în zilele noastre, precum asupra statutului ei. Magda Ursache nu demolează, nu demitizează, ci, cu un limbaj acru și adesea incisiv, încearcă să spună lucrurilor pe nume, ca orice om de spirit căruia îi pasă de ceea ce se întâmplă în țara lui. Și se întâmplă, de exemplu, că am început să uităm cine suntem, că am început să ne negăm ca identitate istorică, națională și culturală, că am început să ne „epurăm” iarăși valorile și că acest proces aberant nu l-a ocolit nici pe Noica, nici pe Cioran, nici pe Eliade: „Acuzele s-au înțepit după '89: Eliade - un **crypto-legionar**, Eliade - un **poligraf mediocru**, Eliade - un **receptacul al ideii schizoide**, Eliade - un **depășit și caistoric al religiilor**, și ca scriitor. și ca tot. Aceiași cronicari, cu alți șalvari, aceiași poeți, cu alți epoleți (sau fiii lor) deconstruiesc, demantelează **supravalorificarea** lui Eliade, în ignorarea ideii lui Eliade că sîntem prea săraci pentru a ne putea permite distrugerea valorilor; că distrugerea valorilor e un lux al marilor culturi; că prea mult **spirit critic** strică” (p.169).

Cartea Magdei Ursache este structurată în cinci părți („**Bolduri pentru critici**”, „**Reporter de front intelto**”, „**Starea literaturii**”, „**Întâmplări cu editori**”, „**Bliuza lui Matiz**” și „**Memo**”), subiectele alese atingând aproape toate bolile care suferă spiritul critic românesc în „eterna fascizanta Românie”, în care tabu-urile au rămas tabu-uri, chit că eseista își imagina că, măcar din acest punct de vedere, Revoluția a însemnat un câștig: „Pînă nu de mult, credeam că un câștig sigur al evenimentului '89 e libertatea presei. Că s-a încheiat cu exasperanta **gîndire unică**, spaima tuturor minților normale, cu epoca în care mai totul devine **tabu** politic, fiind orice urme de misticism, de simboluri anti-partinice erau operate, date afară ca sarcoame, ca tumori ale culturii sănătoase, realist-socialiste, fără **diversiuni ideologice**” (p. 13). Schimbările au fost puține și se pare că au constat într-o simplă rotire a cadrelor: „Sînt semne, însă, că adevărurile noastre se controlează iarăși. Viața publică nu-i de acceptat, de înțeles măcar. N-am să pricep de ce premiul Fundației Baba Ursu, inginerul omorît în bătaie de Securitate pentru că și-a notat exasperările și exasperanțele în **Jurnal**, trebuie luat de un ins care improvizază, de multe ori, neadevăruri. De ce tocmai **nepoții gornistului** Leonte Răutu („Am fost călăul culturii române”, se mărturisea într-un interviu dat presei vestice) vorbesc de **feșirea din grottele comunismului**. Persecutorii își declară vinovate victimele, autorii morali (ce-o căuta aici vocabula **moral**?) ai crimelor pozează în inocenți” (p.130).

Una din bolile cronice ale spiritului critic românesc pare a fi nedreapta minimalizare a unor scriitori emblematici pentru spațiul nostru cultural, aruncarea în derizoriu a unor termeni ca națiune, patrie, popor, tradiție etc., toate considerate desuete și trădând, cum cred

reprezentanții spiritualității postdecembriste, o încercare nostalgică de a evita sincronizarea (!), globalizarea, integrarea și alte zeci de comandamente din noul cod de circulație eurotransatlantică: „**În lumina tezelor** astfel fardate, a fi tradiționalist se asociază numaidecît cu a fi retardat, dacă nu retardat de-a dreptul. Etosul a devenit antiintellectual, tradiția e considerată un morb, microb, cancer. Un consumator de **croissant** îi vîră la capitolul **mămăligari** pe Eminescu, pe Nae Ionescu, pe Crainic, pe Iorga, plus legionarii care l-au schingiuit și omorît la Strejnic” (p. 17).

Politicele anticulturale merg de la negarea tradiției și „implementarea” unor tradiții care nu ni se potrivesc, dar pe care le purtăm cu suferința sfidătoare a manechinelor când prezintă în fata publicului creații și designuri pe care nici măcar snobii nu le-ar purta, pînă la plăcerea înjurăturii și a maculării, din motive de detabuizare și denoxificare: „Ca și cum nu s-ar vedea cu ochiul liber mîndrețea de campanii împotriva valorilor neîndoelnice ale culturii române, de la **Miorița** la Eminescu, de la Iorga la Eliade. Ca și cum n-ar fi clarissim că defăimarea scriitorilor de prim raft nu e numai **trendy**, dar și generos răsplătită. Ia să negi totul, de dinainte și de după tine, ca să nu mai vorbim de prezent, ia să-l reduci la zero pe **Marele Alpha**, să-l faci sadic pe Preda (la oră de vîrf!), să-l revizuiesti la sînge pe Noica, să-l **razi** pe Sorescu, să-ți exprimi zgomotos resentimentele față de Buzura, potrivit ultimelor indexări. Obții notă maximă cu felicități” (p. 22).

Disperarea de a „intra în Europa” se concretizează, absurd, într-o aruncare peste bord a tot ce înseamnă echilibrul ființei noastre naționale, iar a pomeni doar de acest specific înseamnă a te sinucide social, a fi atacat de cnezatele și voievodatele literare, alergice și la „**Miorița**”, și la Eminescu, și la Sadoveanu (lista ar putea continua): „Putem intra în Europa cu un scriitor obsedat de ideea că sufletul poate fi sărăcit de civilizație? Nici vorbă (...) Nouă nu ne mai plac nici vechimea neamului („argumentele astea istorice n-au nici un rost”, declara „jurnalista celebră” în viziunea lui Vlad Nistor, dar supranumit de Octavian Paler „**ciuma lui Gheorghe**”), nici apologia pămîntului mirific, cu atât mai puțin evocarea epopeică a trecutului, a vremurilor exemplare, a lui Ștefan cel Mare ca figură istorică providențială. Alexandru Vakulovski e și mai frust: «mă piș pe istorie, pe toate rahaturile băgate pe gât»; «Și Moldova, și România stau crăcănate filfiind din drapele, așteptînd să vină cineva să le fută. E vorba doar de concurența și invidia dintre două curve sifilitice și ordinare»: «Iar pemine mă doare-n pulă de astfel de căcaturi. Mă piș pe cultura generală», conchide personajul-student din **Letopizdet**” (p. 31).

Apare așadar, ca o consecință firească a imixtiunii politicului și economicului postdecembrist în artă, așa numita „**cultură E-O**” (ejaculare-orgasm) care tinde să înlocuiască, sub masca „valorizării autenticului”, orice alt fel de cultură: „Se tipăresc o mulțime de **histoires de cul**, cărți despre sexual peședinților americani și-al filosofilor. (...) Ne năpădesc

poeții de reproducere, cum a formulat Liviu Ioan Stoiciu cu stoicism. Poetesse bele și tembele sînt gata să-și etaleze viscerele pe cearșafuri tipografice și să ciripească nu-n limba sacră a păsărilor, ci-n limba păsăricilor. Saltimbancii poeziei sînt ocrotiți ca plante rare. Un **plictisit** pontos își lansează placheta, săturându-și adunarea cu nuci și cu fudulii la grătar. Presa nu omite știrea tare” (P.37).

Gîndirea tinerilor este abil manipulată, demitizările succesive, vînătoarea de vrăjitoare care nu se mai încheie, lipsa de lectură și de modele autentice ducând la ieșiri vindicative, cum ar fi cele consemnate de Magda Ursache: „Dar să revenim la **mai-mult-ca-prezent**. Mi s-a împlinit recent să citesc un afiș lipit pe ușile amfiteatrelor Facultății de Litere, acolo unde au conferențiat Ibrăileanu, Călinescu, Bratu, Caraman, Simenschy, Dima, Drăgan. Conținea instrucțiuni pentru un concurs literar: **Fredonați. Fredonați. Literatura s-a zis cu ea. Literatura e cacealma. Trimiteți 5 poezii sau proze pe dischetă sau e-mail. Numai în situații speciale pe hîrtie. Proiectul e finanțat de Minister**. Ceea ce dovedește, dacă mai trebuia dovedit, cît îi pasă de literatură generației PRO. Culegi ce-ai semănat: **literatura s-a zis cu ea. Literatura e cacealma**” (p.168).

Erudiția a devenit prilej de batjocură, iar o bună parte din intelectualitatea română pare ori spălată pe creier, ori atinsă de maladia lipsei de bun-simț; așa că „Într-o societate ca a noastră, **spălată pe creier și voioasă să fie așa** (diagnostic Horia-Roman Patapievic), nu-i de nici o mirare (...) ca prima nominalizată pentru

galaxia cărților

premiul de debut în proză al Uniunii Scriitorilor pe 2004 (nominalizare anunțată în 5 septembrie 2005) să fie altcineva decît o autoare specializată în băgă-uri, intrînduri și dată de Ștefan Agopian **din mîna-n mîna**. Sexul virtual e temă grea. Nu cumva criticul literar e ca Dumnezeuul lui Nietzsche: mort?” (p. 197).

Theodor Codreanu spunea, cu mare dreptate, că „Magda Ursache face parte dintre cei cărora **le pasă de România**, care suferă la modul eminescian, aș spune, pentru toate nenorocirile abătute asupra ei și de care nenorociri este vinovată o elită coruptă pînă în măduva oaselor, dincolo de contextul geopolitic postbelic”. **Bolile spiritului critic** nu ar fi apărut dacă autoarei nu i-ar fi păsat. Ea nu deconstruiește, ci radiografiază o stare de fapt, adună și descrie motivele pentru care mulți intelectuali ajung să-și mărturisească „rușinea de a fi român”, pentru ca, din conștientizarea lor, să răsară, poate, un alt fel de rușine: cel rezultat din negarea vehementă a identității și a apartenenței. Fiindcă, dintotdeauna, „ca să exorcizezi răul, trebuie să ai curajul să-l descrii” (p. 207). Iar Magda Ursache are și curaj, și limbă ascuțită, și argumente.

(**valeria manta-făicuțu**)

1) **Un (z)eu în carne și oase** (Ion Popescu-Brădiceni)
Editura Gorjeanul

2) **Conversație cu mină însămi** (Liliana Grădinaru)
Editura Fundația Luceaful

Liliana Grădinaru

Conversație cu mine însămi

3) **În bătaia vîntului** (Valeria Certăzeanu-Zorilă),
Editura Phoenix

A fi creștin post-modernist (II)

adrian g. romila

Problema lui Vattimo e confuzia între Biserica înțeleasă ca adunare mistică în jurul Euharistiei, care e semnul vizibil al Întrupării, și Biserica înțeleasă ca instituție social-administrativă, care are și o dimensiune strict terestră. Prima e păstrătoarea unor simboluri, dogme și gesturi care garantează autenticitatea trăirii fiecărui creștin în parte, pentru că ea însăși, ca și textele pe care se bazează (Scripturile), e descendentă directă a comunității primilor apostoli. Or, chiar asta e Tradiția pe care autorul o denunță ca reprezentând o rămășiță a religiozității naturale, la care ar trebui renunțat în favoarea unei preținse hermeneutici bazate pe caritate. Sacrul violent, Dumnezeu ca Tată (și nu de alt gen), jertfa sângeroasă Fiului care spală păcatul originar, transcendența absolută a divinității sunt lecturi antropologice și general-religioase ale creștinismului, nicidecum accepțiuni conforme Tradiției autentice. În aceste condiții, dogmele esențiale ale Tradiției nu pot fi contestate, pentru că asta ar duce la disoluția creștinismului, la adevărata și definitivă sa secularizare, la confuzia cu celelalte tipuri de religio-

cronica literară

zitate. Adaptabilitatea Tradiției la modernitate nu înseamnă nicidecum distrugerea direcțiilor ei principale, ci înseamnă, cum spune un teolog contemporan (Andrew Louth), „un proces de revizuire a preconcepțiilor noastre, fără a căuta să ne eliberăm de ele, o creștere în sânul a ceea ce învățăm de la Tradiție“. Una e să critici autoritatea universală a unei Biserici care i-a condamnat pe Bruno și Galilei, și alta e să critici fundamentele dogmatice și morale ale acestei Biserici, care reprezintă fondul inalienabil al creștinismului. Biserica nu e doar vehicul al mesajului creștin (supus paradigmatelor istorice și, deci, perisabil), ci și (singura) comunitate de indivizi și de gesturi rituale prin care se vine în contact cu misterul creștin. La fel, una e să predici caracterul iconomic (*id est* profund misterios și nenormativ, inclusiv în sensurile analizate de un Buber sau Levinas) al relației de iubire dintre oameni și dintre oameni și Dumnezeu, și alta e să susții că creștinismul se reduce numai la norma laxă a carității, o laxitate care s-ar extinde și la celelalte dogme pretins autoritariste.

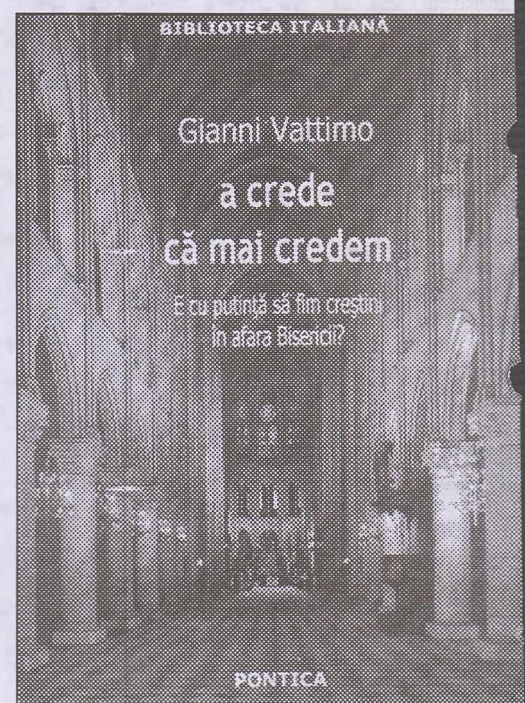
N-aș spune că perspectiva vattimiană e condamnată, ci doar că e tipică gânditorului occidental, pentru care dimensiunea „tare“ a ontologiei a dispărut și pentru care această dispariție constituie un eveniment normal al post-modernității, inclusiv în zona care l-a teoretizat cel mai adânc - teologia creștină. Ea deosebește net între ordinea naturală și cea supranaturală a existenței, și aceasta e una dintre dogmele ei fundamentale, fără de care multe altele, la fel de importante, n-ar fi posibile. Pentru Vattimo, însă, delimitarea natural-supranatural (o altă înțelegere a „slăbiciunii ontologice“) e rezultatul unei metafizici violente, autoritare, tipice unei epoci revoluate. „Secularizarea nu privește numai conținuturile

Scripturii, dar și, în mod inseparabil, structurile și ordinele lumesti. În timp ce, pe baza numai a comandamentului carității și fără nicio iluzie cu privire la legi naturale, creștinul se mișcă în ordinea lumească potrivit principiilor proprii ordinii respective, deci respectă regulile jocului și nu se crede îndreptățit să le violeze de către reperiile sale «supranaturale», va trebui totuși să privească și ordinea aceasta ca pe un sistem care trebuie să fie făcut mai lejer, mai puțin punitiv și mai deschis spre a recunoaște motivările (uneori bune) ale vinovaților, nu numai dreptul victimelor. În loc să se prezinte ca un apărător al sacralității și al intangibilității «Valorilor», creștinul ar trebui mai degrabă să se poarte ca un anarhic non-violent, ca un deconstructor ironic al pretențiilor ordinilor istorice, călăuzit nu de căutarea unei mai mari comodități pentru sine, ci de principiul carității față de ceilalți“ Nu e nevoie să precizăm ce ar implica lejerizarea supranaturalului în înțeles creștin, din punct de vedere moral și dogmatic. Confuzia ordinilor realității sau, mai rău, reducerea la una singură, cea terestră, poate duce la abolirea definitivă a oricărei dimensiuni mistice a adevărului, iar relativizarea ironică a unor atribute precum transcendența sau absolutitatea divinității poate amesteca creștinismul tradițional cu mișcări gnostice sau new-age-iste. E-adevărat, fondul dogmatic și practic al creștinismului derivă din ontologia „idealistică“ pl tonică și elenic-târzie și trebuie să rămână în esență așa, pentru a nu-și pierde identitatea și, de ce nu, autenticitatea garantată de o Tradiție consolidată de veacuri de dispute și clarificări filozofice. Ființa noastră e *eveniment*, *survenire*, cum susține analitica heideggeriană atât de dragă autorului italian, dar acest caracter *eventual* trebuie înțeles ca dublă și mereu necircumscrișă mișcare a divinității spre om (prin Întrupare) și a omului spre divinitate (prin urcuș mistic - în Biserica păstrătoare a Duhului prin Taine - și prin practicarea iubirii de semenii).

Poate că nu mi-aș fi dat seama de consecințele grave ale lui „a crede că mai credem“ dacă nu citeam stupefiat paginile vattimiane despre ne-legitimitatea condamnării homosexualității de către Biserică, doar una dintre consecințele morale ale relativismului creștin post-modern. Vattimo pare să laude omogenizarea creștinilor (căci, nu-i așa, cu ce drept deosebim între creștinii „caldiceii“ și cei consacrați?) și să califice comunitatea autenticilor practicanți ca pe o armată care exclude discreționar pe cei mai îndepărtați de frecventarea asiduă a slujbelor. În acest caz, orice noțiune de morală creștină își pierde sensul. „Predica Bisericii catolice“, spune el, „aspru îndârjită să apere o morală familială și sexuală pe care nici catolicii practicanți nu o mai iau cu adevărat în serios, pare să justifice, nu atât din motive doctrinare (care adesea par de-a dreptul rizibile, acolo unde, de exemplu, par să identifice masturbarea cu genocidul), ci prin nevoia de a apăra o anumită *imagina* a «adevăratului credincios», care trebuie să se deosebească de creștinii caldiceii tocmai prin exerciții de virtute ce nu mai sunt cerute de nici o morală rezonabilă, dar folositoare pentru a întări caracterul compact al Bisericii concepută aproape ca o armată în care nu trebuie să fie admisi soldați nu prea înțelegători“ Satanizarea masturbării sau a contraceptivelor astăzi ar putea fi luată în discuție, e-adevărat, dar deturnarea sexualității

dinspre cuplul heterosexual spre cel homosexual schimbă radical dogma creștină despre iubire. Sau prin caritate Vattimo înțelege o iubire pan-sexuală? După ce-și mărturisese înclinațiile homosexuale (lucru absolut interesant într-un discurs marcat de rigoare filozofică; de aici, poate, protocolul de început despre subiectivitatea relației), autorul afirmă că „oroarea Bisericii catolice față de homosexualitate este unul dintre cele mai evidente rămășițe superstițioase ce o marchează cum ar fi dacă ar mai predica și acum că existau animale curate al căror contact trebuie evitat cu orice preț; sau cum e antifeminismul de fond care-l face pe Papa să respingă ideea sacerdoțiului feminin, numai din faptul că apostolii erau bărbați...“ Desigur, analogiile sunt disproporționate, ceea ce arată că sensul erosului creștin e profund neînțeleș, așa cum profund neînțeleșe par multe alte „puncte“ ale Tradiției creștine în analitica vattimiană.

Ar mai fi de menționat și previzibila opțiune a autorului pentru principiul luteran al interpretării individuale și libere a Scripturii

pentru de-mitologizarea Evangheliilor și pentru ieșirea din dimensiunea lor poetică și mistică, singura care, după același Andrew Louth, garantează „marginea de tăcere“ în care noi ne putem, cu adevărat, mișca liberi în interiorul mesajului lui Hristos („Revendic dreptul de a asculta din nou cuvântul evanghelic, fără a trebui ca prin aceasta să împărtășesc adevăratele superstiții, în materie de filozofie și morală, care încă o întunecă în doctrina oficială a Bisericii. Vreau să interpretez cuvântul evanghelic așa cum Iisus însuși ne-a învățat să facem, traducând litera adesea violentă a preceptelor și a profețiilor în termeni mai pe potrivă comandamentului suprem al carității“). E evident că Vattimo a extins nelegitim consecințele ontologiei post-moderne la Tradiția creștină, a cărei istorie, ale cărei dogme și ale cărei conservatorism (în sensul bun al cuvântului) i-au rămas străine. Cu adevărat, urmându-l pe filozoful italian doar credem că mai credem și constatăm ce ușor e să fii creștin în afara Bisericii. Căci Hristos ne-a numit prieteni în loc de robi nu pentru a-și relativiza divinitatea (un Hristos prea uman a dus la arianism, unul prea divin, la monofizitism) și, implicit, autoritatea, păstrate corect de Tradiție în principiile sale fundamentale, ci pentru a ne face să înțelegem că Dumnezeu a venit aproape de noi să ne mântuiască. Dar nu oricum!

Reflexii despre viitor (II)

alexandru george

doar poate o fatalitate. „Cunosc oameni de o superioară inteligență și cu spirit științific, care, dacă ar fi vorba de o prevedere științifică, ar fi extrem de pretențioși: ar cere nenumărate experiențe de laborator și nenumărate verificări. Sunt uimit când văd cum aceiași oameni, în fața unei anticipări politico-sociale, sunt de o rară siguranță, bazați pe o teorie neverificată și pe vagi analogii istorice, de pildă, *Revoluția Franceză*“ (p. 205). După cre, în ciuda „socialismului“ pe care-l bănuiește venind, el se delimitează drastic: „... despre un singur lucru pot vorbi cu hotărâre: privitor la atitudinea mea personală. *Țin la o democrație libertară și toleranță...*“

În încheiere, Biberi adaugă o paranteză explicativă: „Într-o discuție parcursă de nesiguranță și căutări, ultimele cuvinte au fost singurele articulate puternic și cu vigoare“.

Privind întreg ansamblul *Lumii de mâine*, este clar că spusele lui I.D. Gherea exprimă gândul și atitudinea unui adevărat intelectual. Neîncrederea în socialism (ceva ce duse la asasinarea de către Stalin a fratelui său, Al. Dobrogeanu-Gherea și va provoca schimbarea tatălui ambilor, întemeietorul marxismului în România) are temeuri mai ales teoretice, iar viitorul acestuia e privit cu neascunsă suspiciune.

La ancheta lui Biberi sunt convocați și alți intelectuali care, deși sunt profesori de diferite discipline, pot atesta și specula asupra „politicului“: M. Ralea, de pildă, care nu putea fi decât socialist (fără a ne spune că teza lui de doctorat de la Paris avea ca subiect socialismul, dar și refulația marxismului). Chiar și Al. Rosetti a înclinat spre politic, adică spre „social“, deși și el, ca și precedentul, fuseseră figuri de marcă ale regimului carlist și doar în această calitate avuseseră de suferit sub „dictatura“ antonesciană - ceva de care se prevalau ambii.

Tot doi intelectuali legați de vechiul regim fără să fi activat politic, dar aderenți la programul și civilizația occidentală încă mai accentuate, adică americane, căci amândoi și-au făcut studiile de mai înaltă specializare acolo, sunt profesorul dr. Gr. T. Popa și Petru Comarnescu, amândoi niște democrați în sensul cel mai avansat al termenului, primul elev al lui Fr. Rainer, dar și legat de socialistul Paul Bujor: „Democrația, precizează primul reprezentant.../ o formă de echilibru social, deoarece, din principiu, este împotriva oricărui exces și nu admite nici un fel de extremism. Firește, este vorba aici de adevărata democrație, aceea care se sprijină pe expresia liberă a oamenilor, neînșelată și neforțată“.

Cât privește „lumea de mâine“, savantul răspunde în spiritul unui om de știință, adică negativ: „Aici și mai ales azi, nu se pot face decât speculații. Deprins cu legile stringente ale științei și știind că în domeniul sociologiei nu avem încă legi bine limpezite pentru noi, nu îndrăznesc să fac profeții și nici măcar ipoteze“ (p. 145-146).

Un caz întrucâtva aparte îl constituie G. Călinescu, un intelectual situat la antipodul ideilor socialiste, liberale sau măcar generoase: spirit elitist și egotic, exprimându-și aproape două decenii disprețul față de „vulg“, el se angajează de partea ocupantului rus prin agenția acestuia și devine o lamentabilă coadă de topor în tot ceea ce a urmat. Discuția cu Biberi are loc într-o modestă cameră de redacție (probabil la „Tribuna Poporului“) astfel înfățișată: „Sală de redacție, fără căldură, aș zice

el care dorește să afle ce credeau câteva personaje din elita intelectuală românească despre lumea de mâine, imediat după 23 august 1944 și parcurge cartea excepțională a lui I. Biberi, nu poate încerca decât o mare surprindere atunci când trece de cascada de contraziceri, aberații și calificative pamfletare din „răspunsul“ lui P. Pandrea și ajunge la ceea ce spune buna doamnă Alice Voinescu: e ca și cum te-ai extrage din Iad și te-ai vedea transportat direct în Paradis. Interlocutoarea era o profesora de estetică și filosofie cu o pregătire echivalentă dobândită în mod firesc în Germania și Franța, după ce atrăsese simpatia lui T. Maiorescu, fiind una din primele studente ale magistrului care-i înfrânsese (precizez eu) prejudecata că femeile, chiar cele foarte inteligente, nu au capul făcut pentru disciplina pe care el o predă.

Și această distinsă profesoară și autoare de studii despre filosofie și teatru care a marcat o generație întreagă de învățăcei (în ciuda minimalizării ei grave de către G. Călinescu în *Istoria literaturii...*) oferă o perspectivă trandafirică despre acel „mâine“ care o va elimina din viața intelectuală și, până la urmă, o va deporta în provincie, de unde se va întoarce doar ca să moară. Ea crede în bine și mai ales în sufletul omului: „Cred într-o ordine inteligentă a lumii... Universul meu e construit pe temeliile gândirii unui Platon și Kant, cu infiltrații creștine“.

Numai că și la ea e o distanță între năzuințe și ceea ce se vede efectiv: „Cred în viitor, deși m-au speriat violențele care s-au petrecut în lume. Este cu neputință, după cele ce s-au

opinii

întâmplat, ca lumea să nu se trezească, să nu devină mai bună.../ Fac credit oamenilor tineri și le urez să reușească. Știu că în România viitorul va fi mai neted decât în alte părți, căci românul are un bun simț înăscut și o adâncă omenie“ (p. 110), încheie ea. Cum pentru tinerii invocați de ea m-aș fi putut număra și eu care am audiat-o măcar accidental, o aduc acum sub ochii altor tineri, care știu ce s-a întâmplat, deși nu în proporțiile în care au trăit oroarea acelui „mâine“ generațiile imediat ulterioare.

Pe același ton de încadrare vag optimistă se exprimă și ceilalți trei filosofi-profesori: P.P. Negulescu, Dimitrie Gusti și Tudor Vianu; primul evită răspunsul categoric, dar trimite la lucrarea sa de anvergură *Destinul omenirii*, în care se găsește multe, dar nu, că jumătate din lumea de mâine va cădea sub jugul comunist. Dimitrie Gusti, președintele Academiei Române, spirit prin excelență relaționist și om de faptă închinat spre soluțiile „practice“ ale problemelor sociale, vede totul la modul ideal al unei vaste și complexe colaborări internaționale, iar T. Vianu (care nu era deloc străin de problemele sociale) vorbește prioritar de muncă, de programele vaste de activitate, care se deschid în viitor, adică de ceva ce și Gheorghiu-Dej cu banda lui va preconiza; profesorul de estetică nu uită într-o acoladă să omenască de libertate, deși aceasta poate fi ușor exclusă la săparea Canalului Dunăre-Marea Neagră, în minele radioactive de la Cavnic, în ocnele unui regim totalitar. Ele nu erau însă de prevăzut.

Singurul filosof care se pronunță categoric împotriva previziunilor este Ioan D. Gherea, un outsider de fapt și care rostește câteva sentențe memorabile, un spirit criticist și total sceptic cu privire la „viitor“. Socialismul este „necunoscutul“ către care aspiră multă lume, de aceea poate fi al „lumii de mâine“, asta neînsemnând pentru cel chestionat o aspirație proprie, ci

fără personalitate. Totul este despuiat, anonimă, rece. Pereții sunt goi /.../ Decorul banal îngăduie însă concentrarea.../ cu paltonul pe umeri d. C. vorbește“ (p. 163). Dar ce spune? Omul se declară modest, indiferent „față de succesul exterior“ și „arătând interes pentru obiect. Lovinescu nu greșise când afirma că sunt ataraxic“. El recomandă abstragerea, trecerea în impersonal, în anonim, cu umilință, căci „arta nu se întemeiază pe personalitate“.

Cum se împăcau toate acestea cu activitatea lui stupefiantă de articler politic, de judecător al multor reprezentanți ai lumii vechi rămâne ca atâtea aspecte din atitudinea lui un mister. (S-ar zice că făcea o disociație între ce spunea la „Tribuna...“ și la „Națiunea“, organe cripto-comuniste și ce recomanda ciracilor de nivel universitar la catedră; era o perfectă contradicție... acceptată, interesul pentru mase părănd o obligație de om de partid.

Perspectivile viitorului imediat sunt așadar pentru el exact contrarii programului care curând va deveni oficial: „Artistul nu se izolează de «viață», ci de «evenimente» pe care poate și trebuie să le trăiască intens, însă procesul artistic constă tocmai în momentul abstragerii de la istoric, în reducerea (!) la generic“ (p. 167). Călinescu vede „lumea de mâine întemeiată pe interesul acut de umanități, pe un cosmopolitism de tipul grec, așa cum a existat printre oamenii Renașterii și ai perioadei Voltaire-Goethe, pe un dispreț total de particular.

Acum toată (!) străduința noastră tinde a face dreptate mulțimii, de a îndeplini condițiile materiale juste fără de care termenii înaintați ai progresului nu sunt posibili. Unui țăran înfometat și bolnav nu-i arde de catedrale. Însă, în cele din urmă ținta e tot spiritul“ (p. 168).

Toate aceste iluzii și proiecte nerealiste au fost spulberate încă de la primele manifestări ale stăpânilor „lumii“ noi G. Călinescu, elocventul imaginativ, nu a tăcut însă, a alunecat peste contradicții și a susținut exact ceea ce nu „visase“. În schimb, un „revoltat“ autentic și consecvent ca Aderca a preferat tăcerea și marginalizarea până la dispariția sa fizică.

Mai aproape de aberațiile și contrazicerile lui Călinescu poate fi citat Geo Dumitrescu, tânărul frondeur, trecut la „stânga“ după haosul primilor săi ani de boemă veselă și tristă bucureșteană. El este însă singurul care vorbește deschis de „comunism“ ca soluție rapidă și în perspectivă, deoarece este o problemă „planetară“, admitând cu tot cinismul „fărădelegile“ ce vor urma până a se atinge fericirea de mâine. Ele nu-l vor anula decât pe poet, nu și pe omul fizic, care va supraviețui și se va redresa dispărând efectiv într-un moment în care ne aflăm cu adevărat într-o lume nouă.

Un document excepțional (care ar fi trebuit comentat în ultimele decenii de argehzologii) este mărturia poetului **Cuvintelor potrivite**: total neîncercător în viitor, pentru că nu vedea în progres și în perfectibilitatea elementului de bază, omul „Lumea de mâine? Ce o fi însemnând acest vocabul de iluzii pe care-l aud în câteva limbi de zeci de ani de zile, când sincer, când ipocrit? Cine vorbește în toate epocile de lumea de mâine? Lumea de azi“ (p. 45).

Și poetul însuși a avut încă două decenii de viață pentru a dovedi că s-a schimbat de la o epocă istorică la alta, rămânând același.

Niciodată

Nu mai vii, nu mai vii,
Simt că nici acum n-o să vii...
Și eu iar te-aștept, deși știu că nu vii,
Pentru că niciodat
N-ai gândit că te-aștept...

Lumină

Bine ai venit,
Că ce întuneric era
Fără tine...
Nu mai trag perdelele,
Nu mai deschid geamul și ușile,
Ce lumină, câtă lumină,
Femeie frumoasă!...

Ochii surzi

Te văd, te văd și nu mă vezi,
Iubita mea din altă viață,
Străină prin sângele meu...
Eu tot te chem și nu m-auzi,
Eu tot te strig și nu mă vezi,
Si mă întreb unde te duci,
Pe cine cauți hoinărind?
Ochii tăi - trec peste mine
Învăluți mereu în ceață
Și eu te strig și nu-mi răspunzi,
Iubita mea cu ochii surzi...

Toamna mea

Puține cuvinte mai am
Pentru dragoste, pentru ființă,
Căci ele se tot împuținează mereu
Și mie nu-mi mai rămâne decât tăcerea
Nesfârșita tăcere din nopțile când nu pot să dorm,
Când timpul trece așa de încet încât mi se pare
Că am să trăiesc o mie de ani...
Poate că așa este bine,
Când știm că sufletele se nasc fără vorbe
Leșind în lume doar cu un țipăt
Care, treptat, se preschimbă-n palavre...
Ce să-ți spun? Ce să-mi mai spui -
Acum când treci pe lângă mine
Ca o umbră golită de sânge?
Numai toamna bătrână și ea
Acoperă, desigur din întâmplare,
Cu frunze și lumină galbenă
Zâmbetul tău care-a-nghetăt între dinți
Și s-a transformat în rânjet, doamna mea,
Toamna mea...

Pâinea crudă

Uneori pâinea e chiar crudă,
Iar dacă te uiți mai atent pare arsă
Pâinea pe care o vinde frumoasa Doamnă Florina...
Nu scormoni prin cutii, privește-o mai întâi doar pe ea
Ca să vezi cum zâmbește
Fiindcă alții fac pâinea
Pe care ți-o pun în palme și îți zâmbește mereu,
Și te face frumos, și te scoate din moarte,
Din gândurile infernale surzând,
Din așternuturile dușmancei de-acasă,
Din nesimțire - când se mai poate,
Doamna care îți vinde pâinea când crudă, când arsă...
Pentru mine e chiar Rodica, juna Rodică, mai știi?!
Tărâncuța aceea din poezia lui Alecsandri
Cu umerii albi, rotunji
Rătăcind acum prin oraș și prin magazine, visătoare...
Hai, presar-o și tu cu ceva
Dacă nu ai boabe de grâu și frumoase poezii,
Hai, nu cu bombăneli și priviri chiorășe,
Bădăran licențiat...

anghel gâdea

Poteca lungă

Am luat-o nu mai știu de unde,
Era singură-singurică,
Dar unde să fug cu ea?
Dincolo de pădure începea câmpul
Și deasupra lui cerul...
Cine să ne mai caute pe acolo
În afară de singurătate?
Hai cu mine, i-am spus,
Te uită cum fierbe iarba sub noi,
Cum scâncesc porumbii la subsuoara coceanului
Ca niște țânci părăsiți de mamă...
Uite, drumul din fața noastră
Să știi că duce numai în cer,
Hai, sumete-ți rochița și lasă-mă să intru
În palatul tău care tremură
Acum când se îmbrățișează norii și susură vântul;
Dacă mai zăbovești și-ți mai fluturi pletele
Să știi că nu vei mai alăpta
Nici un prunc...

Statuia

Tocmai o așezasem acolo, pe soclu,
Când a apărut o fată dintre boscheți:
„Domnule sculptor, dă-o jos, dă-o jos,
Nu vezi ce strâmbă și urâtă e?
Sperii copiii din parc, meștere,
Se-nchină și scupă bătrânii,
Chiar dacă ți-a fost muză,
Sluta dracului“...
Apoi necunoscuta a început să danseze
Lipindu-și pe sâni frunze verzi și uscate...
„Lasă jos ciocanul și dalta,
Uită-te aici, vezi-mi picioarele
Și buricul, și șoldurile
Că de aici începe statuia“...
Chipul celei de sus, de pe soclu
A început să se schimonosească,
Să dârdăie și să plângă
Ca o mireasă bătrână
La starea civilă...

În liniștea serii

Poetul n-a murit „în liniștea serii“
Cum și-a dorit
Fiindcă urmașii l-au așezat în bănci și în amfiteatre,
În manuale, în istorii, în discursuri
Încât nu mai are timp să închidă ochii...
Loazele îi fac mustăți,
Îi îngroașă sprâncenele cu pixul,
Îi taie poemetele cu lama și cu briceagul
Ca să le țină în palmă când vor copia,
Apoi să treacă la braț cu el prin lumea aceasta
Răsucindu-se în cercuri strâmte
Și tot mai destrăbălate...

Am cutezat a-i vorbi lui Arghezi despre nevoia de sinceritate a scriitorului. Mi-a replicat: „Sinceritatea nu ajunge. Trebuie să fie o sinceritate adâncă precum o fântână“.

Una din cele mai severe pedepse ale vieții: aceea că nu-i putem iubi suficient pe cei cărora, fără de voie, le-am făcut rău.

În tinerețe, suferința nu e luată în serios („nu ți-e rușine să te plângi că ești bolnav“?), când îmbătrânești, nu mai interesezi pe nimeni („ce mai vrei, ți-a trecut vremea!“).

Lucian Blaga m-a învățat cum să pronunț corect numele lui William Somerset Maugham.

Primesc o carte mixtă, de „versuri și aforisme“, product al unui medic local, din care nu mă pot opri a spicui câteva, să zicem, aforisme de neuitat: „Sentimentele fți pot produce neplăceri“; „Uneori politicienii sunt ipocriți și mincinoși“; „Ce rost mai are viața când este tristă?“. Și încă: „Ori faci lucrurile la timp, ori nu le mai faci deloc“. Cugetarea din urmă îmi amintește, nu știu de ce, sloganul comercial al fiului lui Ion Creangă, care producea foite de țigarete: „Ori fumezi foită Creangă, ori dai dracului tutunul!“.

Vorbește un polițist, pe micul ecran: „Am reținut un bărbat de sex masculin“.

Îmi spune la telefon un scriitor stabilit în Germania: „Nicolae Manolescu și Eugen Simion sunt precum Dumnezeu și Diavolul în viziunea lui Blaga. Își schimbă între ei obrăzarele, așa încât nu știi când e unul, când e celălalt“. Poate că există în destinul criticii românești fatalitatea unor dualități: Maiorescu-Gherea, E. Lovinescu-G. Ibrăileanu, G. Călinescu-Tudor Vianu etc. Dar nu știu dacă posteritatea nu-l va asocia pe N. Manolescu mai curând cu altcineva, bunăoară cu tandemul Monica Lovinescu și Virgil Ierunca sau cu încă atât de nedreptățitul I. Negoitescu“.

În niciun fel nu e bine. Destui autori mă persuadează: „scrieți despre mine, pentru că n-ați mai scris niciodată“. B.M. are o altă logică: „scrieți despre mine pentru că ați mai scris o dată“ (în scrisorile ce mi le trimitează).

Muzica militară a reînviat în parcul Amarului Târg. O baie de copilărie. Mă revăd cum eram cu peste șase decenii în urmă, cu o lopățică în mână, jucându-mă, sub privegherea bunicii, cu nisipul din jurul Porții sărutului. Pe atunci parcul nu era încă asfaltat, Brâncuși se răsfăța mai aproape de natură. Mă întreb dacă nu s-ar

O baie de copilărie

gheorghe grigore

îngrozi acum văzând toate adaosurile „civilizației“, de la puzderia de autoturisme și blocurile tip, la nenumăratele „indicatoare“ și lumini de neon, ce-au năpădit spațiul reveriei sale monumentale...

Cică Nichita Stănescu i-ar fi consolat pe confrății contrariați de comportarea unor demnitari comuniști, cu următoarele cuvinte: „ei vor fi miniștri toată viața, noi vom fi poeți toată moartea“.

A acuza pe un critic că „demolează valorile înseamnă a crede în putința unei asemenea demolări, adică a vădi o mentalitate primitivă. În actualul context, înseamnă a avea o fibră totalitară.

J.-P. Sartre spunea că nu-l supără faptul că e detestat ca om de către cineva care-l prețuiește ca scriitor. Câți dintre noi nu înclină spre o atare ispită care dezumanizează nu doar autorul, ci și creația care nu e o piatră sau un nor, ci o sublimare a omului? Harul ei trece prin autor, așa cum harul divin trece prin sacerdot. Vai de sacerdotul păcătos!

Mic copil fiind, doream nespuse să prind treaz miezul nopții. Oare de ce? O înclinație precoce spre „mister“? O șotie? Un teribilism inconștient? Ori doar un mod de-a conversa cu străbunica mea, acum realizez, apropiată ca vârsta de Cehov și Caragiale?

Sunt persoane în sfera publicisticii asupra cărora orice comentariu ar fi de prisos. De ce să risipești cerneala pe un, de pildă, M.M., despre care, cu ani buni în urmă, Nicu Filip, vârstnicul avocat al Uniunii Scriitorilor, îmi spunea că e una din „hienele mici“ ale Uniunii?

Fostul meu profesor de limba română, domnul Zaharia Macovei, azi nonagenar, mă taxează într-o epistolă drept „tânăr“ (în vara 2002). Ca să vezi!

Mă gândesc că asasinându-l pe N. Iorga, legionarii au făcut un serviciu comuniștilor. L-au scutit de oprobiul de a-l fi ucis ei, ceea ce ar fi făcut cu siguranță, întemnițându-l în condiții de exterminare, după 1947. Și totuși câtă monedă au bătut pe tema morții istoricului ce, introducând Gulagul, nu s-au dovedit cu nimic mai buni!

Fragilitatea programului meu zilnic. Contează fiecare sferă de oră. O pagină-două rămase nedactilografiate îmi conturbă grav ziua următoare. telefoane, vizite inopinate, chiar în momentele „de vârf“. Cu toate că îmi încep munca în jurul

orei șase dimineața, îmi dau seama adesea, pe la orele 15, că n-am făcut ceea ce mi-am propus. Iar după-amiaza târzie și seara nu-mi sunt prielnice pentru scris (acuitatea minții s-ar zice că se rduce odată cu lumina), ci doar pentru lectură și însemnări pe marginea ei. În schimb noaptea e o bună inspiratoare, în ceasurile de insomnie, când îmi trec prin minte gânduri și asocieri de vorbe care de cele mai multe ori se risipesc până-n zori. Îmi vine greu să mă scol din pat și să notez în toitul nopții ceea ce s-ar cuveni. Regret că nu am un reportofon...

Doresc să beneficiez, către sfârșitul vieții, de o perioadă de liniște. Să contemplan ceea ce există, să visez ceea ce n-a putut exista. Însă nu-mi închipui cum ar fi posibil. Nu-mi pot întrerupe activitatea pur și simplu (Monica Lovinescu îmi spunea, nu fără cochetărie, că Virgil Ierunca s-a „pensionat“, adică a încetat să mai scrie. „Citesc mult, adăuga domnul Ierunca în

memorii

persoană, și mă bucur să descopăr frumuseți care mi-au scăpat. Bunăoară în Chateaubriand“). Deoarece s-ar căsca un gol insuportabil. Viața mea nu e mobilată nici cu confortul fizic, nici cu cel moral care i-ar permite să se deruleze „de la sine“. Trebuie împinsă astfel cum împingi un automobil cu acumulatorul descărcat. O împing prin truda mea cu orar precis și, practic, fără întreruperi, care mă ajută enorm, însă - cum să zic? - pe palierul oarecum mecanic, frustrându-l în orice caz pe cel lăuntric al aspirației lăuntrice către „dezlegare“. Ultimul rămâne într-o dureroasă așteptare a unui „mâine“ dilatat („poate mâine și mai mâine“), care s-ar putea prea bine să nu sosească decât sub înfățișarea (arhanghelească?) a finalului.

Viața: o bizară disociere de ea însăși, o desfoliere ce pare fără sfârșit, cu intuiția unui miez pe care nu l-am putea aproxima decât, paradoxal, prin medierea actelor disocierii, a gesturilor desfolierii: „o stranie putere de a face unele lucruri indifereente vieții cu grijă frenetică, încăpățănare - ca și cum viața ar depinde de ele: aceasta este a trăi“ (Valéry).

ioana bogdan

Totul, dar absolut totul

Deși sunt femeie, nu am voie să plâng. Decât ocazional, la nunți, botezuri, înmormântări. Și atunci e discutabil. La nunți nu plânge toată lumea. Ești luat de sensibil. Dimpotrivă, la înmormântări faci impresie bună. Mai rău e dacă te-apucă râsul. Mie mi s-a întâmplat. De nervi. Dar eram copil, aveam o scuză.

Ciudat, nu sunt o femeie singură. Aș spune mai mult de-afât, sunt căsătorită. Pentru asta am obligația să păstrez atmosfera casei caldă, optimistă. N-am dreptul la suferință. Suferința e pentru cei încercați, adică pentru bărbați. Ei nu plâng niciodată, mai ales în fața unei femei. Excepție face Vasile, groparul, la care mă voi întoarce imediat.

Bărbatul meu e preot, puține femei au șansa asta. Îmi însoțesc bărbatul peste tot, iar dacă el merge la cimitir, atunci mă duc și eu. Cimitirul Armenesc e un pistil, blocurile din

cerneală proaspătă

jur, niște petale. Soarele din cer e dorul meu de oameni. Dacă ridici ochii în sus, soarele îți usucă lacrimile. Multă verdeață, ca în Eden. Cimitirul e un loc al nașterii, pentru că sufletele se ridică la cer și se aruncă de acolo, în copii. Ideea m-a urmărit mult timp, până când, înnodând prietenie pe viață cu aleile cimitirului, cu nucii, cireșii, puii de mierlă, am

descoperit o plăcuță pe care scria: „O toamnă neplăcută ne-a despărțit pentru totdeauna. A ta, soție“ și semnătura.

Nu sunt de acord cu despărțirile definitive. Nici Vasile, dar despre el voi vorbi mai târziu.

Acum, când scriu, sunt puțin răvășită. S-ar putea să plâng. Nu înțeleg de ce, poate că am o problemă. Trebuie să-mi reprim lacrimile. Nu cu alcool, nu cu pastile. Alcoolul e degradant, pastilele și mai și. M., care e psiholog, m-a certat când am luat o pastilă. Mi-a fost și jenă. Am încredere în ea, doctor în psihologie.

Însă problema cu plânsul e mai veche. Când mă lăsa mama la grădiniță, începeam să plâng. Nu mă mai oream decât atunci când îi întrezăream silueta, la patru p.m. fix, apropiindu-se pe aleea principală. Uneori nu era mama, era o păcăleală, atunci plângeam și de ciudă pe deasupra. Mai plângeam când pleca tata, pentru jumătate de an, în delegații. Caz tipic de inadaptable, au zis cei mari.

Acum sunt și eu mare, în fiecare zi învăț câte ceva. (Însă nu atât de mare ca Vasile, groparul, despre care voi vorbi mai târziu, căci totul, dar absolut totul, a început de la el.) De exemplu, am citit într-o revistă feminină că niciun bărbat nu stă lângă o femeie plângăcioasă. Țin minte clar, scria: „Hai să fim serioase! Ce bărbat stă lângă o femeie care plânge?“. Ani în șir m-a marcat adevărul acestor cuvinte.

Astfel că, de câte ori mi se umezesc ochii, ca să nu-mi supăr bărbatul, o sun pe mama, o femeie de treabă. Văzută din profil, mama seamănă cu mama ei, cu bunica, o femeie de treabă și ea, pe care mama o suna de câte ori i se umezeau ochii. I se puneau un nod în gât. „Ce faci, mamă?“. „Bine. Tu?“. „Și eu tot bine.“ Nu-și mai spuneau nimic, lucrurile păreau că intră pe făgașul normal.

Deci îmi amintesc de mitul femeii nemăritate care plânge la sânul măicuței, o sun pe mama. „Ce-ți tremură vocea așa, mulțumește-te cu ce ai.“ „Mă mulțumesc, cine-a zis că nu?“ „Atunci ce-i cu vocea asta?“ „De emoție, sunt copleșită.“ „Nu mai fii, îmi dai stări proaste.“

Deseori am ascultat-o pe mama. Și mama pe mine. Scrie în Biblie: copiii să-și asculte părinții. Mai scrie, e adevărat: părinții să-și ajute copiii. Trebuie să stau serios de vorbă cu mama. Și cu Vasile, cu prima ocazie când îl văd, pentru că de la el a început totul.

Pe Vasile îl suspectez că e și puțin meteosensibil. Fie că venea ploaia, fie că săpase prea mult în ziua respectivă, Vasile avea ochii în lacrimi. Sau poate că așa îi are el, albaștri și tulburi. Și ziua se anunțase însorită, iar eu scrisesem o poezie care se numește „Andrada“, în care apare o tipă, Andreea, cu gropițe, gura strâmbă. În fine, încă o tipă, Adriana, care nu pot să spun cine e. Însă totul a început atunci, când am discutat despre poezie cu Vasile. În tinerețe, Vasile a frecventat cenacluri. Crede că mai mare ca Eminescu n-a fost nimeni. Cum poți să treci pe sub un tei, să nu te gândești la Eminescu? Singura ta șansă, ca poet, e să scrii tot ce trăiești. Când faci dragoste, când îți duci morții la groapă. Și să ai la îndemână o bucată de hârtie.

Când îmi recită din Eminescu, Vasile plânge în hohote. Plâng și eu. Cum n-am găsit nicio femeie frumoasă în fotografiile ovale sădite în cruci, îmi spun că Dumnezeu nu lasă pe pământ nimic din femeile frumoase, nici măcar fotografiile. Plâng de fericire, pe cuvânt. Și apoi mă gândesc că suntem în cimitir, miroase a tei și totul, dar absolut totul e scuzabil.

Colecționarul

Am găsit un bilet în ușă: „Vă rog frumos nu-mi mai stropiți geamurile de la balcon, unele sunt fixe, nu se deschid și se spală foarte greu. Vă mulțumesc, Oancea Lidia, apartament 25“.

Iau un stilou și scriu: „Vă rog să mă credeți că nu-mi amintesc să fi aruncat vreodată cu apă pe geam. Încercați cu un etaj mai sus. Și eu am aceeași problemă, dar cu geamurile de la dormitor. Totuși, nu mă plâng niciodată. S-ar putea să fie porumbei“. Semnez biletul și îl strecor sub ușa apartamentului 25.

Când mă întorc acasă, alt bilet: „Nu mai dați vina pe porumbei. Sunt o rasă firavă, nevinovată. Am avut și eu unul, dar a murit. Nu pot să descriu golul sufletesc“. Iar scriu, iar

duc biletul: „Iertați-mă, n-am știut. Eu am avut doi papagali și două pisici. N-au murit, dar au fugit“. Răspunsul n-a întârziat să vină: „Explicabil“. Mă enervez, cobor un etaj și bat la ușă. Nimeni. Mai bat o dată. Degeaba.

A doua zi, alt bilet: „Te rog să-mi spui pe nume. Lidia“. Și tot așa, timp de săptămâni întregi, luni.

„Și ce să-ți spun?“
„De exemplu, despre porumbei.“
„Aaaa, despre porumbei!“
„Da, tu te pricepi la porumbei.“
„Ești sarcastică?“
„Nu. Vreau să te cunosc mai bine.“
„Tu mă cunoști cel mai bine.“

„Cum așa?“

„Spune-mi ce culoare îmi place!“

„Verdele, te îmbraci în verde.“

„Și mai ce?“

„Și albastrul, ai o umbrelă albastră. Și marea...“

Am alunecat, inconștient, în poezie... I-am și scris câteva.

Și într-o zi, inevitabilul: „Azi plec“ spunea biletul. Panica mi-a paralizat mâinile. Cu scris tremurat, am încropit un bilet: „Pleci departe?“ „Da. De când trăim împreună, am învățat multe.“ „Și de când trăim noi împreună?“ „De un an. Trăim împreună, la etaje diferite. Ce importanță are dacă plec de aici? O să-ți scriu.“

Și mi-a scris sertare de scrisori pe care le păstrez și acum. Ultima sună așa: „Ghici ce? Azi plec de tot. Găsesc eu o formulă să-ți scriu.“ Peste câteva zile doi porumbei albi mi-au intrat în balcon. Au rămas o zi și au zburat. Am ieșit atunci să iau o gură de aer, să mă plimb. Când m-am întors, un bilet în ușă: „Vă rog să nu mai aruncați pe geam cu mâncare pentru păsări. Mi-ați inundat balconul. Vă mulțumesc. Lucreția, apartament 35.“

Casa era mare, cu două nivele. La demisol se afla bucătăria largă, în formă de pătrat, cu ferestrele tăiate în partea de sus a peretelui, pe care bunica le acoperise cu perdele roșii. Mirosea puternic a suc de roșii.

Pe treptele de piatră ce coborau în încăperea, bunica zări o pereche de cizme înalte, negre, soldățești. Nu reușea să vadă mai sus de genunchi.

- Ce faci aici?
- Stau, zic, mă gândesc.
- De ce nu vorbești cu mine?

Tăceam și încercam să vad mai sus de genunchi.

Mai sus de genunchi nu era un soldat, ci o femeie foarte frumoasă, îmbrăcată în negru, cu părul lung și bălai. Bunica zâmbi ușurată. Războiul se sfârșise.

- Fiindcă n-am ce. Lucrez acum. Și mă întorc spre bunica.

E o bunică strașnică, îmi zic. Părul ei alb pare vopsit, ochii ei albaștri par fardați, obrajii ei lungi par sculptați. Nu știu cu ce e îmbrăcată și oftez adânc pentru că e ora prânzului și poate ar trebui să manânc.

- Ție nu ți-e foame?
- Nu.

Bunica prepara în orice caz suc de roșii. Poate avea de gând să pregătească și-o friptură. Nu era normal pentru o bunică să păzească doar un amărât de suc de roșii. Femeia îi zâmbi cu subînțeleș.

- Ești foarte frumoasă.
- Și dumneavoastră sunteți o bunică minunată, păreau să-i spună ochii.
- Mă auzi?

Cum să nu-l aud, îl auzeam, însă eram prea ocupată. În orice caz, ceva mă avertiza că eram mințită. Iar exagerarea cu frumusețea nu puteam s-o înghit.

Bunica își înmuie buzele în scobitura unei linguri de lemn. Sucul de roșii era gata.

Dar ce mă irita din cale-afară era îmbrăcămintea bunicii. Acum n-aș îndrăzni să spun că era ciudată. Veștmintele bunicii nu se vedeau. Se vedea doar capul ei, umerii acoperiți cu un șal croșetat, din lână gri și în jos, nimic. Nu vă gândiți la prostii. Pur și simplu bunica nu avea partea de jos a trupului, astfel încât nu se putea afirma că mergea, ci că plutea, plimbându-se cu o grație de bunică plutitoare dintr-un colț în altul al bucătăriei.

- Bunico, eu nu vreau să ajung bătrână.
- Nu te obligă nimeni, răspuse bunica tăios, cu o voce pe care nu i-o cunoșteam.

În lipsa personajelor

Evenimentele luară o întorsătură neașteptată chiar și pentru bunica ce prinse deodată trup și deveni protocolară:

- Bine ai venit! Stai jos, fă-te comodă. Ce, credeai că sunt o reclamă la suc de roșii?

Și începu să rădă cu un râs ce semăna a chițăit. Începu să tremur și mi se păru că cineva, un bărbat poate, undeva, deschidea o fereastră.

- Ce vârstă ai dumneata, bunico?

- Hm, făcu bunica gânditoare. În tot cazul, nu mai mult de 500.

- Și cu toate astea...

- Și, cu toate astea, uite că mă țin bine. Tu câți ani ai, fetițo?

- Nu mai sunt o fetiță, cred că e destul de vizibil, dar de ce mă întrebați?

- Din curiozitate, îmi semeni foarte mult, așa arătam și eu la vârsta ta.

Cum aveam deja îndoilei legate de locul și data nașterii bunicii, spusei fără să ezit:

- Bunico, te înșeli, noi două nu semănăm deloc.

N-am văzut niciodată o bunică mai îndurerată. Părul ei alb părea o pânză de păianjen, ochii ei albaștri - stele căzătoare, obrajii ei lungi - explozii galactice. Bunica era scoasă din circuit și auzii cum cineva, poate un bărbat, undeva, izbește un geam. Ciulii urechile.

- De ce nu-mi vorbești?

- Pentru că tu știi totul.

Și mă întorc spre bărbat. E un bărbat în toată puterea cuvântului, îmi zic. Robust, cu pielea ciocolatie, pare un prinț egiptean. Ochii lui negri scrutază depărtările, și când clipește, pleoapele lui par săbii de oțel. Nu pricep ce încearcă să-mi spună și mă amuz fiindcă bunica se găsește tocmai acum să-mi înșire pe masă tot felul de bucate, exact când eram pe punctul de a-i arunca că singurul ei scop în viață e suc de roșii.

- Parcă ți-era foame, adaugă ea încurcată.

- Nu, mulțumesc, mi-a trecut de cât am așteptat. Ah, și încă ceva: șalul. Nu vă prinde deloc, aveți un aer artificial, parcă ați poza pentru o reclamă. Nu mai vorbesc de ochelari, de coc și de zâmbetul ăsta de victimă. Nu vă mai prefăceți că mă iubiți, când de fapt, sunteți invidioasă pe tinerețea mea și v-ați îmbolnăvit de spaimă numai la gândul că aș putea să învăț fabuloasele dumneavoastră rețete, pentru ca mai apoi să le fac cunoscute tuturor... Pluțiți, pe naiba! Nimeni nu plutește, nimeni nu are perdele roșii! Nici în *Scufița roșie* perdelele nu erau roșii, presupunând că decorul ar fi fost în ton cu personajul.

...Abia mai puteam să răsuflu. Bunica lăsă bărbia în jos. Plângea? Își regreta comportamentul deșănțat? Sau surădea încrâncenată, promițându-și că o să mi-o plătească? Nimic nu ne va lămuri în cele ce urmează.

Și numai lumina palidă din încăperea ne dezgoli obrazul îmbătrânit al bărbatului.

- Iartă-mă, iartă-mă pentru că te-am făcut să suferi.

M-am gândit atunci că i s-ar fi potrivit o pereche de mănuși albe și o pălărie. Nu m-am înșelat.

- Trăsura ne așteaptă, șopti, potrivindu-și mănușile și pălăria. Și, în timp ce caii neghezau

nerăbdători, distinsei o tânguială, un fel de rugăciune de femeie disperată, care îmi cerea să merg la ea negreșit.

Bărbatul făcu un gest cu mâna, de ca și când ar fi vrut să se scuze.

- Mai scutește-mă. Și cu mănușile și cu tot. Ori îți asumi toate faptele, ori nu ești bărbat. Și dă-ți jos mănușile, ești ridicol. Bunica, cel puțin, era mai modestă.

Și iată cum casa bunicii mi se dezvălui pe neașteptate, așa cum o lăsasem. O bunică diferită mă privea însă din mijlocul salonului, tolănită într-un fotoliu și lovind grațios ceașca de cafea cu vârfurile unghiilor, printr-o mișcare ce sugera apăsarea clapelor. Se prefăcu luată prin surprindere, tresărind destul de exagerat și vărsând cu premeditare cafeaua

cerneală proaspătă

peste milieurile albe, din mătase. Sună din clopoțel. O servitoare se ivi în pragul ușii.

- Enlevez tout! Apportez de fraîche café! Vite!

- Bonjours, arunca eu ironic. Românește nu știți sau e mai greu?

De această dată bunica chiar fu luată prin surprindere. Răsturnă de-a binelea tot ce era de răsturnat și vărsă tot ce era de vărsat. Incidentul n-o făcu nici măcar să clipească

- Nimic nu e greu, cherie.

- Asta să i-o spuneți lui mut, nu mie.

- Tz, tz, tz, făcu bunica, aveți un limbaj nefiresc pentru o femeie, plastic așa spune.

Cel puțin, gândii, bunica asta mă ține în priză. Mă hotărâi să contraatac.

- Doriți să vă jignesc în franceză?

Bunica ezită pentru prima oară, reducându-se treptat și definitiv la tăcere.

- Ei bine, n-am s-o fac. Să vă spun un secret: urâsc franceza. Prefer japoneza și vă declar cu toată sinceritatea că n-am întâlnit limbă mai încălțită ca franceza. Și, cu toate astea, mai simandicoasă și mai plină de aere.

Bunica roși oripilată și își duse mâna la gură. Deși aveam un întreg plan de expunere a a muzicalității limbii române, renunțai, în așa hal de dezamăgită eram.

Afară mă aștepta trăsura. Fără cai, fără vizitiu. Apropiindu-mă, observai cum casa dipărea și cum trăsura își pierdea însușirile de trăsură. Cineva, undeva, poate un bărbat, spărsese un geam și acum înaintam temătoare, în vârful degetelor, de parcă aș fi călcat pe cioburi.

- Hai să nu ne mai ascundem după degete, îmi propuse bărbatul fără mănuși.

- Hai să nu ne mai ascundem.

- Hai să fim noi înșine.

- Hai să fim noi înșine.

- Poate singuri, dar, cel puțin, sinceri.

- Poate singuri, dar, cel puțin, sinceri.

- Noi și întrebările noastre fără răspuns, ca-ntr-un ecou.

- Noi și întrebările noastre fără răspuns, ca-ntr-un ecou.

radu cernătescu:

Retușuri la fotografia Crailor de Curtea Veche

Pe la 1910, când Mateiu își începe romanul *Craii de Curtea Veche*, hedonismul gen *la belle-époque* era în floare, susținut de stâlpii cafenelelor din centrul Bucureștiului, într-un cuvânt, de o boemă aristocratică, cea care - considerăm noi - l-a inspirat pe romancier și unde el și-a aflat modelele *crailor* săi. Aceasta era alcătuită, cu precădere, din tineri masoni, descendenți din mari familii nobiliare, precum: prințul Georges Soutzo, poreclit „Cap de mort“, Radu Văcărescu, Alexandru D. Florescu (diplomat, nepotul primului ministru gen. Ion Em. Florescu), Constantin (Tantin) Bălăceanu, Iancu Cretzeanu, zis „Rața“, Alexandru Ghica, poreclit Rapineau, Costică Izvoranu și, nu la urmă, Mișu Văcărescu „Claymoor“, cronicarul monden al *crailăcurilor* acestui grup de prieteni hedoniști, care decideau moda pe Calea Victoriei și umpleau paginile gazetelor la rubrica mondenă. Acești boemi incorrigibili își făceau veacul la Capșa, în primul deceniu al secolului XX, etalând o decadentă rafinată, moravuri balcanice și un misoginism funciar, pe care și Mateiu îl atribuie *crailor* săi: „Femeile fuseseră însă, în chip hotărât, pentru totdeauna, înlăturate de la mesele noastre“...

Exemplu viu al unei *belle époque* dâmbovițene, grupul hedoniștilor bucureșteni a fost consemnat la rubrica lui Claymoor, „Carnet de Highlife“ din *L'Indépendance Roumaine*, sub denumiri argotice-pariziene de „les pschutt“ (cuvânt care definește, atât în vorbirea cultă, cât mai ales în argou, apartenența la o societate rafinată), „les vlans“ (persoane elegante, distinse), „les bécarre“ (atribuit persoanelor foarte elegante).

Dintre aceștia, prințul Georges Soutzo (Șuțu) era un vestit montaniard, un împătimit al escaladei în Bucegi. Despre ascensiunea sa din 1909 pe fața Bucșoiului din abruptul prahovean, va scrie peste ani chiar președintele Touring-Clubului României, geograful și publicistul Mihai Haret (în *Calendarul de turism al Touring-Clubului României*, volumul VI/1939). Această „beizadea“ apare disimulată în romanul lui Mateiu sub masca livrescă a lui Pașadia Măgureanu, cel care pleca „noaptea la munte“, în ascensiuni solitare: „Destul de des, Pașadia spunea că pleacă pentru câteva zile la munte, dar care era acel tainic Horeb, de unde se întorcea cu puteri proaspete, nu știa, nici nu se întreba nimeni. Ar fi fost firesc să presupun că făptura oțelită care săptămâni întregi din douăzeci și patru de ceasuri dormea cel mult câte două și nici acelea în pat, mergea să caute în aerul balsamic al înălțimilor și în singurătatea lor adâncă pacea și odihna“.

Cu o față perfect imobilă, cu trăsături glaciale și un rictus de silă în colțurile lăsate ale gurii, prințul Șuțu era poreclit din pricina înfățișării sale „Cap de mort“, o particularitate care i-a atras numeroase neplăceri în societate. La această particularitate fizionomică face trimitere și Mateiu, atunci când face prosopografia lui Pașadia Măgureanu: „Și nu știu un al doilea care să fi stârnit împotriva-i atâtea oarbe dușmăni. Auzisem că aceasta și-o datoră în parte înfățișării. Ce frumos cap avea totuși! Întrânsul

ățipea ceva neliniștit, atâta patimă înfrânată, atâta trufie aprigă și haină învrăjbită se destăinuiau în trăsăturile feței sale veștede, în cuta sastisită a buzelor, în puterea nărilor, în acea privire tulbure între pleoapele grele. Iar din ce spunea, cu un glas târăgănat și surd, se desprindea, cu amărăciune, o adâncă silă“.

Familia Soutzo (Șuțu) se trage dintr-o veche familie fanariotă, originară din Epir și stabilită în Fanar către sfârșitul secolului al XVIII-lea. Numele de *Pașadia* a fost foarte probabil asociat de Mateiu cu această origine fanariotă a familiei. Cât despre Georges Soutzo, pe care Mateiu îl immortalizează în chip de *crai* de Curtea-Veche, el și mai puțin știutul său frate Dimitri (fiii lui Othon Soutzo) au avut un unchi, celebru mason, dinspre linia paternă, prințul Georges Sutz. Cunoscut și sub denumirea de *beizadea* Iorgu Sutz - „venerabilul nostru“, cum îl numește masonul Maiorescu în jurnalul său, acesta a condus celebra *Lojă Etoile de Roumanie* din capitala Moldovei, care a jucat un rol însemnat în istoria secretă a *Junimii*. În memoria Masoneriei autohtone, el a rămas celebru prin episodul în care, împreună cu C. Sutz, trecând peste capul primului ministru, i-a propus Domnitorului Carol intrarea în ordinul masonic în numele partidului conservator, francmasoneria fiind pe atunci considerată o „pepinieră a acestuia“. Viitorul rege Carol nu a dat un răspuns imediat, promițând însă să se sfătuiască cu tatăl său Karl Anton de Hohenzollern, care era francmason. Auzind de „mașinațiunile“ masoneriei conservatoare, „a doua zi Brătianu începu prigonirea franc-masonilor, frații de la telegraf fură destituiți, presa inspirată (de guvern) începu să întărească în contra noastră! Astfel, Domnitorul nostru Carol n-a avut altceva mai grabnic de făcut decât să trădeze întreaga afacere ministrului său Brătianu“ (Titu Maiorescu, *Însemnări zilnice*, I).

Ca urmare, beizadea și întreaga familie Sutz au căzut în dizgrație, iar bărbații implicați în politică din rândul acestei familii (toți masoni) au trebuit să-și abandoneze cariera. Prințul Georges, care, după unele voci, ar fi ajuns geambaș de cai furați, a murit uțat de toți la Sasca, moșia sa de lângă Iași. Într-un necrolog extrem de sumar pentru un latifundiar de talia sa, publicat în *Curierul* din 28 septembrie 1875, se amintește doar că el a organizat... Jockey-clubul din fosta capitală a Moldovei.

Amănunte din biografia acestui Șuțu transpar în viața livrescă a lui Pașadia: „Viața lui, din istoria căreia i se întâmpla rar să dezvăluie ceva, fusese o crâncenă luptă începută de timpuriu. Ieșit din oameni cu vază și stare, fusese oropsit de la naștere, crescut pe mâini străine, surghiunit apoi în străinătate la învățătură. Întors în țară, se văzuse jefuit de ai săi, înlăturat, hărțuit, prigonit și trădat de toată lumea. Ce nu se uneltise împotriva lui? Cu ce strigătoare nedrepte îi fuseseră întâmpinate lucrările, truda de zi și noapte a jertfitei sale tinere și, cum se învoiseră cu toții să-l îngroape sub tăcere!“

„Banda de boemi incurabili“, alcătuită din *craii* cu blazon ai vechiului București, se

întâlnea zilnic la ora aperitivului pe Calea Victoriei, la restaurantul lui Grigore Capșa, acolo unde Cristache Ciolac le cânta din arcuș până spre ziuă. Și cât de bine se potrivesc personajele lui Mateiu cu acești descendenți ai Văcăreștilor, Cantacuzinilor, Șuților și Ghiculeștilor, de care povestește cronicarul monden Mișu Văcărescu-Claymoor (m. 1903), notoriu pederast, a cărui poreclă cunoscută de toată protipendata, conform jurnalului generalului Alexandru Socec, era... *Cleycur*. La el face cu siguranță referire Mateiu atunci când ni-l prezintă pe „Poponel“ (al patrulea P!), tovarășul întâmplător de petreceri al *Crailor de Curtea Veche*: „Cum, pe vremea aceea orașul nu era încă năpădit de numeroși *icioglanii*, de meserie, Poponel trecea drept ceva rar. În fapta sa, care de altminteri în ce privește dragă-lășia nu lăsa decât de dorit, sălășluia, mistuit de toate flăcările Sodomei, un suflet de femeie, sufletul uneia din acele slujnici împuțite ce dau târcoale seara cazărnilor. Mai mult nu voi stăruia asupra-i; ca să-l descriu ar trebui să-mi înting pana în puroi și în mocirlă și, la această îndeletnicire nu mi-aș pângări numai pana, dar aș spurca mocirla, chiar și puroiul și totuși, nu a lui era vina: așa era de la Dumnezeu“.

Tuturor acestor odrasle cu blazon, Mateiu Caragiale, contemporanul fără ascendență nobilă, dar tânjind poate în întunericul vreunei Loje bucureștene, pare că le face cu ochiul printre rândurile unui roman cu cheie. Și, cu toate că tatăl său, mason și el, sătul de morga aristocratică a fiului, îi tot arăta - cum povestește Vlahuță - pe teșitura capului urmașilor cu plăcinte purtate de strămoșii săi plebei, aristocrația, la care Masoneria îi oferea șansa unei accederi rapide, trebuie că îi câștigase inima cu mult înainte de a o fi întâlnit. În contextul social al începutului de secol XX, când prăpastia căscată între clasele sociale în vremea regimului fanariot era încă de netrecut, „întovărășirea“ a doi boieri de viță cu un „tânăr echivoc“, naratorul, urmărit până și în această fantazare de complexe mizeriei sale sociale, nu putea fi verosimilă decât în contextul *Lojelor roșii*, zise democratice și progresiste, care cuprindeau Capituliile rozicruciene ale Ritului Scoțian Antic și Acceptat (gr. 15 - 18). Doar aici, un Gore Pirgu, „cu lipsa lui de carte și de ideal înalt și cu amănunțita lui cunoaștere a lumii de mardeiași, de codoși și smecheri, de telelici, de târfe și de țate“, putea sta împreună cu descendenți blazonați precum Pașadia ori Pantazi.

Biserică cu ziduri inexistente, dar cu atât mai silențioasă, Loja „rozicruciană“ de grad Iși are propriul ei oficiant, un *Vicarius Solomonis* ca în tradiția templieră, menit să reînnoade în fiecare an verigile unui lanț simbolic care se întinde de la o eternitate la alta peste misterele morții. Acest „preot laic“ poartă, de regulă, titlul de *Venerabil*. În romanul lui Mateiu Caragiale, tabloul al unui - repetăm - activism de mistere, *Venerabilul* nu poate fi altul decât Pașadia Măgureanu, cel care, explicităză autorul, „ca să prezideze o înaltă adunare sau Academie, altul nu s-ar fi găsit mai potrivit“. Ironic numit de Pirgu „o ruină

venerabilă", Pașadia apare caracterizat în roman într-un mod foarte ciudat: „Pașadia era un luceafăr”. Puțini însă știu că Mateiu folosește aici o formulă de adresare știută doar de inițiați, formulă în care Venerabilul unei Loje este numit „Lucafărul care aduce lumina semenilor săi” (C.W. Leadbeater).

Tot *Venerabilul* Pașadia Măgureanu dă cititorului - și să nu uităm că suntem în preajma anului revoluționar 1917 - o mostră din viața antimonarhică a Lojelor roșii: „Îi căsună apoi pe Brâncoveanu și, smulgându-i cuca domnească, scufa de prinți ai Sfintei-Împărății, cununa de comite maghiar și lanțul Sfântului Andrei al Rusiei, în câteva trăsături ni-l zugrăvii ca pe un bulibașă mehenghi, vânzător și slugarnic - un suflet de rob...”

Acest sentiment obscur și clandestin de răzbunare pe o regalitate de drept divin, interpretat în Loji ca o fatalitate cosmologică (fiind o iterare a morții și învierii legendarului Rege Osiris), trebuie căutat, spun interpretatorii masoneriei roșii, în legenda lui Hiram Abif, iscusitul arhitect al templului solomonic, ucis - ca în balada Meșterului Manole - din porunca fiului lui Solomon, Roboam, cel care a fost pentru masoni un Rege „aproape iresponsabil în actele sale (...), un decăzut, un degenerat de cea mai joasă speță” (C.W. Leadbeater). La această diatribă împotriva regalității să mai adăugăm că masoneria templieră îl substituie pe Roboam cu Philip le Bel, regele Franței, cel care a distrus Ordinul Templier și l-a ars pe rug pe Marele Mastru al acestuia, Jacques de Molay.

Caracterizarea injurioasă a unui voievod luminat precum Constantin Brâncoveanu, pierit de moarte mucenicească, poate ascunde, în intenția lui Mateiu, un rapel la *misiumea istorică* a Masoneriei așa-zis progresiste, la acea cruciadă de recucerire pentru om a epicentrului său cosmologic, a unui Eden văzut ca inspirație a comunismului primordial. Pentru hermeneutul atent, acest gen de deschideri conotative înspre motivațiile simbolice ale dictaturii proletariatului și ale misiunii sale de răzbunare socială trebuiau să direcționeze, o dată mai mult, căutarea modelului real al personajelor lui Mateiu înspre cercurile socialiste românești de la sfârșitul secolului al XIX-lea.

Un apropiat al acestora, cel care a combătut la bară și în Parlament suprimarea gazetei *Socialistul*, o publicație (apărută 26 mai 1877) efemeră a Cercului Socialist bucureștean condus de *narodnicul* Nicolae Zubcu-Codreanu, dar finanțată de facțiunea masonică a partidului liberal, a fost Pantazi Ghica. Tot el, ca deputat și membru în comisia de petiții, a avut mereu o atitudine vehement „democrat-egalitaristă și antimonarhică”.

Acestui descendent al Ghiculeștilor, în ciuda înfățișării respingătoare, i se dusese vestea în epocă de „rege al boemei române”, Eminescu însuși îl prezintă în *Scrisoarea I* ca un „stegar de crailăcări” și „stâlp de cafele”, care „are-un dram de creieri și cincizeci oca de ghebo”. „Renumele” acestuia nu poate să nu ne ducă cu gândul la Gore Pirgu, personajul lui Mateiu, cel care „fusesse Veniaminul cafelei Cazes și Cherubinul caselor de întâlnire”, care „avea în sânge dorul vieții de dezmațare țigănească de odinioară de la noi, cu dragostele de mahala, chefurile la mănăstiri, cântecele fără perdea, scârboșeniile și măscăriile”. Despre caracterul poltron și duplicat al lui Pantazi Ghica a rămas celebru în epocă episodul celei dintâi vânători a principelui Carol în România, când Pantazi Ghica, pe atunci prefect de Buzău, a adunat toți urșii țiganilor lăutari, într-o încercare servilă și cu îndelungată tradiție balcanică de a măguli pasiunile vânătoarești ale unui monarh.

Caragiale-tatăl, care îl cunoscuse bine pe

mateiu caragiale

Pantazi Ghica, îl numește în evocările sale „ipochimenul” cel „urât” și covârșit de „cocoasă”, aflat „într-o perpetuă cavalcadă după Eros, amator de cântărețe, artiste, văduve, dame neconsolate”. Tot el ne arată cum poveștile despre „regele boemei române” deveniseră legendare, ca de pildă memorabila festă pe care i-a jucat-o Iorgu Caragiale prin substituirea într-o noapte a unei demoazele cu un cântăreț bisericesc îmbrăcat doar în „négligé de jună”.

Întreținut și de romanul său autobiografic, *Un boem român*, *renumele* acestui veritabil crai a fost poate cel mai bine fixat în epocă de celebrele versuri eminesciene din *Scrisoarea I*, versuri care ascundeau, în fapt, așa cum a sesizat și Călinescu, un atac *ad hominem* sub motivația unei satire antiliberale. Iar cel vizat nu era nimeni altul decât „liberalul de stânga” Pantazi Ghica: „Nici visezi că înainte-ți stă un stâlp de cafele./ Ce își râde de-aste vorbe, îngânându-le pe ele./ Vezi colo pe urâciunea fără suflet, fără cuget./ Cu privirea-mpăroșată și la fălci umflat și buget./ Negru, cocoșat și lacom, un izvor de șiretlicuri./ La tovarășii săi spune veninoasele-i nimicuri:/ Toți pe buze-având virtute, iar în ei monedă calpă./ Quintesență de mizerii de la creștet până-n talpă./ Și deasupra tuturor, oastea să și-o recunoască./ Își aruncă pocitura, bulbucății ochi de broască...”

Este același „ghebos” „stâlp de cafele” țintit și de desenul caricatural al lui H. Trenk din *Pepelea*, I, 1860, nr. 2/7 iulie, sub legenda *La un ghebos*: „Ghebos ți-a fost bătrânul, ghebos și verișorul./ Ghebos al tău părinte, ghebos și frățiorul”.

Acest boem incorrigibil, membru al familiei princiere a Ghiculeștilor, cel care din saloanele înaltei aristocrații cobora până în peștera cărciumilor cele mai sordide, mânat parcă de o atracție patologică pentru *mundum plebeia*, a fost, în opinia noastră, luat de Mateiu Caragiale drept model pentru al său Gore Pirgu. Despre modelul real, Mateiu putea afla amănunte direct de la tatăl său, un prieten al lui Pantazi Ghica sau din memorialistica socrului său, George Sion. Semn că figura lui l-a urmărit până la obsesie pe Mateiu stau și câteva versuri din *Trântorul*, care par, prin trimiterile încă evidente la o descendență nobiliară, o etapă intermediară în procesul de transformare a prințului Pantazi Ghica în personajul care îi păstrează inițialele, Gore Pirgu: „În trândăvărimeală stă tolănit grecește/ Urmașul lor. Urât e, bondoc, sașiu, peltic./ El anterior alb poartă, metanii și ișlic/ În puf, în blâni și-n șaluri sen-grașă și dospește./ Și gura-i strâmbă numai

măscări bolborosește./ E putred deși tânăr; sârmanu-a fost de mic/ Crescut pe mâini străine...”

Numeroase alte amănunte din biografia realului Pantazi Ghica, prefect și deputat ca în devenirea lui Pirgu, vin să susțină și să dea culoare personajului lui Mateiu. Așa de pildă, informația că Pantazi Ghica, dincolo de scriitorul neîmplinit, autor al unor *Reflecțiuni asupra amorului și asupra femeilor*, și fondator la 1880 al *Literatorului*, împreună cu Macedonski (care l-ar fi numit odată chiar părintele său spiritual!), ar fi rămas în istoria literaturii și ca un virulent pamfletar, se regăsește și în cartea lui Mateiu, într-un pasaj admirativ la adresa lui Gore Pirgu, unul din puținele de acest fel din roman: „Era dat în paște, dat dracului. A! Să fi voit el (...), Pirgu ar fi ajuns să fie numărat printre scriitorii de frunte ai neamului, i s-ar fi zis *maestrul*, și-ar fi arvunit statui și funeralii naționale. Ce mai schițe i-ar fi tras, maica ta Doamne! De la el să fi auzit dandanale de mahala și de alegeri”. Așa cum Pirgu avea „faima de băiat deștept” și pe „aceea de băiat bun”, la fel s-au exprimat și despre Pantazi Ghica voci importante, precum Macedonski (care-l numea în necrolog „inimă nobilă”), Călinescu („un adevărat gentleman”), ori chiar Caragiale-tatăl („trecea de mare om politic, de mare orator și mare literat”).

Să mai adăugăm și vocația de tribun și simpatiile socialiste ale controversatului model real, regășibile și ele, de pildă, în visul lui Pirgu de a deveni „avocatul cel mai strălucit, gloria baroului român”, „purtător de cuvânt al revendicărilor democratice cele mai sfinte (*sic!*)”, cel „care ar fi cerut în Sfatul țării împărțirea moșiilor la țărani și votul obștesc...”. Este aici încă o clară trimitere la cel care a fost „briantul avocat pledant”, apărător al lui Macedonski, și deputatul cu convingeri socialiste, Pantazi Ghica.

În mod la fel de explicit, vizitele *crailor*, organizate de Pirgu la „Arnoteni”, „singurii adevărați, binecuvântat neam boieresc, împodobit de toate virtuțile creștine”, au și ele un suport real în biografia acestui membru al familiei Ghiculeștilor. Căci mănăstirea Arnota, după care Mateiu a dat în roman numele familiei lui „Maiorică” și a „cocoanei Elvira”, a fost o ctitorie a lui Matei Basarab, iar prin „neamul istoric al Arnotenilor”, Mateiu cel preocupat de genealogie și heraldică voia să amintească aici o celebră familie de presupuși descendenți ai Basarabilor: Văcăreștii, cu care Ghiculeștii se înrudeau direct. Într-o istorie a familiei, colportată de Ienăchiță Văcărescu, se face caz de înrudirea Văcăreștilor încă de pe la 1245 cu Radu-vodă Negru Basarab, însă Mateiu, atent genealogist, știa că „genealogia Arnotenilor (Văcăreștilor - *n.n.*) era calpă mai sus de Brâncoveanu, printre slugile căruia, cel dintâi dovedit istoricește se numărase înainte de a fi boierit”. Într-adevăr, prima atestare indubitabilă a Văcăreștilor datează doar din vremea lui Constantin Brâncoveanu, căruia Ianache Văcărescu i-a fost vel-agă și mai apoi, în 1703, capuchehaie la Înalta Poartă.

Completând astfel de referiri la celebra familie a Văcăreștilor, pe care o reprezenta în cercul bonjuriștilor de la Capșa, Radu Văcărescu, familie disimulată în roman, repetăm, sub masca deloc onorabilă a Arnotenilor, Mateiu mai comite și alte trimiteri, ca de pildă: „Și apoi cine nu știa că pana unui Arnoteanu, Enache al doilea (Ienăchiță Văcărescu - *n.n.*), însemnase începutul renașterii literelor române?”

eseu

gabriela teodora vatafu

9D rulz!

colegilor mei

din baia băieților am ieșit ușor bulversată
mă întreb dacă școala e așa dulce
ca bomboana mea colorată și mare
de ce face fițe profa de francă când mă vede în carouri?
răspuns: de aceea.
bine de mâine nu mai vorbesc urât
nu sunt o cârcotașă pentru că timpul e scurt mai scurt
decât sticșul pe care îl mâncam pe furiș în ora de mate mohahaha
de altfel evaluarea va fi pornită
brigada va cerceta cu lupa fiecare întrebare
iar profa de scâps va fi nevoită să ne dea a treia notă
ooops
dumneata clientul meu de pe *poezie.ro* ești paralel
cu tot ce ai citit până acum întoarce-te în timp
primul an de liceu prima dragoste
în prima bancă am copiat la etg prima mea colegă e betty
primul chiul la istorie primul pas într-o altă lume
te regăsești?
păi normal că nu. tu nu ai fost lângă mine când
a început școala să mă ții de mână și să-mi spui
ea e arina fata cu *ză fuckin fluffy shit*
ruxi cea cu 14 tatuaje pardon prietenul ei
avea 14 tatuaje și 20 de ani
iar blonda cu șuvițe platinat mereu pe la petreceri
helău ai nou iu ar ther ai chen si iu
bine cred că ar trebui să tac se răscolește madgearu
în mormânt dacă ar ști ce se întâmplă acum pe
bulevardul dacia nr 10 la ora 4 fix
fara nicio secundă în minus sau în plus
oamenii aceștia trăiesc în jurul meu și
totuși în alt univers nu întreba că nu știu
să-ți mai spun un secret lucrez la campania zâmbește
și lumea va fi mai bună pentru că *9D rulz*
noi suntem elevi silitori și intrăm în toate proiectele
(totuși zâmbește și tu nu te vede nimeni deci poți să-ți arăți toți caninii
hihi)
băi, eu nu spun vă iubesc am o problemă știe deea dar vă dau
în scris că am petrecut un an dubios de-vis deosebit divin
diferit.. parfum
ne vedem în septembrie să aveți "grijé" de voi
de abia aștept să-i terorizăm pe boboci! glumeam
veniți la madgearu că e cald și bine

p.s. salutări din partea mea anei breabăn lui sorin andreei dincă dada
ancăi ochinciuc stănescu și voinea meme george andrei andradei amaliei
lui daniel cristinei biancăi flori denisei irinei elenei laurei anei stan
andreei săvulescu roxi și lui cosmin (vezi să iei scaunele de la
merceologie)

Azi nu e Soare

Singurătatea în cuplu
nu e protejată de lege
între eu și mine
e doar o floare cu petale rupte
mă iubește, nu mă iubește

și rîd cu lacrimi,
și plîng cu zâmbete,
și arunc fardurile pe cer
să vibreze-un curcubeu
într-o dimineață de septembrie

e o nerealitate fără rimă, fără ritm...

Sub acoperire

Iubește-mă...
Ziua pe furtună de trandafiri
îți dai duhul în sârma ghimpată
a gândului meu.
Noaptea pe întuneric
luna să privească
prin geamul aburit de tinerețe,
iar în caz de judecată
să depună mărturie
că n-a fost doar un vis,
un prea frumos vis...

Urăște-mă..
Ceasul nu mai merge.
Am oprit timpul
să mai oftez o dată, de două ori.
Și totul pare negru..

În fiecare zi, 15 ani!

Au trecut cinșpe...
O căruță de amintiri s-a răsturnat
la marginea unui șanț:
zâmbete alcoolice s-au născut,
s-au dezvoltat în râsete vulgare
și încă mai trăiesc pitite la metrou.
Semințe de lacrimi au fost plantate
în pământul neputinței și al îndoielilor.
Copilărie, pubertate, adolescență -
paradis apretat cu sentimente.

Vor mai fi cinșpe?
Inima, sechestrată de timp,
se oprește și meditează
asupra condiției sale de muritoare.

Simplă întrebare

mă pierd în detalii tardive.
rătăcesc printre gânduri
roase de vreme ca șosetele bunică-mii.
amare lacrimi fac un fluviu pe obrazul galben,
îmbrăcat în piele scorjotă.
pentru ce?
sunt doar un pahar de apă chioară.
se îmbată cei buni cu mine,
crezând că sunt veselă, vioaie.
da' de unde!
sunt o mortăciune în stare de putrefacție.

Disperare scoasă din mașina de spălat

ceasul deșteptător al răzbnării mele
este dulcea ignoranță
stropită cu kilograme de lacrimi speriate.
venin lucrat cu inghita în roi de ochiuri vii,
ironie pictată pe lemn cu nuanțe
țipătoare ce țipă un țipăt scurt..
răutatea inundă un creier
ca un miez de nucă stricată
și ajunge până în cele mai adânci
săpături ale prostiei.
însediată disperare de a deține
o putere dată în urmărire generală.

Posedare

Umbra vinovatului îmi ametește pupilele bolnave.
Îi simt privirea necontrolată cum mă urmărește.
Mirosul lui mă intoxică cu emoții.
Apropierea dintre noi îmi sufocă
Plămânii intrați la clor de fericire,
Dar..
Glasul mut cu gust de lămâie
Se pune în mijlocul tablei de șah.
El își schimbă calea,
Eu rămân doar cu dorința.
O, iubire păcătoasă, de ce mă ocolești?

Impresie

Case pierdute în fum temerar,
Ulițe pustii în sat,
Liniște ca-n cimitir;
Numai ciorile grășane,
Bântuind morminte de tăcere,
Caută miracole în țărâna
Din țărâmul nimănu.
În sobă, focul pâlpaie tacit
Acompaniat de o piscică vârgată
Ce toarce pentru un salariu în miniatură.

Și am rămas doar eu cu mine,
La marginea ferestrei
Brodată cu flori sculptate în gheață;
Așteptam o rază incidentă
Ori
Fascicule de speranță.

mario vargas llosa:

Rătăcirile fetei nesăbuite (II)

I. Micuțele chiliene

Dar chiar dacă făceau pe grozavele, fetele din Barrio Alegre continuau să le invite la chefuri și să meargă cu ele, în gașcă, la băile din Miraflores, la slujba de prânz de duminică, la *matinée* și în plimbările obligatorii prin parcul Salazar, de când se însera până apăreau primele stele care sunt sigur că în vara aceea, licăreau pe cerul Limei din ianuarie până în martie, fără ca în vreo singură zi să le înghită norii, cum se întâmplă mereu în orașul ăsta trei sferturi din an. O făceau fiindcă le-o ceream noi, băieții, și fiindcă de fapt fetele din Miraflores simțeau față de chiliene fascinația exercitată de cobră asupra păsării, hipnotizată înainte de a fi înghițită, păcătoasa asupra sfintei, diavolul asupra îngerului. Invidiau la străinele apărute din țara aceea îndepărtată, Chile, libertatea pe care ele n-o aveau: să iasă peste tot, să se plimbe sau să danseze până noaptea târziu fără să ceară voie să mai rămână încă puțin, fără ca tata, mama, o soră mai mare sau vreo mătușă să tragă cu ochiul pe fereastră în timpul sindrofiei, ca să vadă cu cine și cum dansau ori să le ducă acasă fiindcă era deja miezul nopții, oră la care fetele decente nu dansau și nu stăteau de vorbă cu bărbații pe stradă - asta făceau cele care se dădeau mari, poamele și indiencele - ci în căsuțele și în pătuțul lor, visând îngerași. Le invidiau pe chiliene fiindcă erau așa de libere; dansau dezinvolve, fără să le pese dacă li se vedeau genunchii, umerii, tâțișoarele ori fundulețul, ca la nici o altă fată din Miraflores, și pesemne își permiteau cu băieții niște libertăți pe care

ele nici măcar nu îndrăzneau să și le imagineze. Dar dacă erau așa de libere, de ce nici Lily, nici Lucy nu voiau să aibă prieten? De ce ne respingeau pe toți cei care ne îndrăgosteam de ele? Nu numai pe mine mă refuzase Lily, ci și pe Lalo Molfino și pe Lucho Claux, iar Lucy îi respinsese pe Loyer, pe Pepe Cánepa și pe tupeistul de Julio Bienvenida, primul mirafloren căruia părinții îi dăruiseră un Volkswagen când împlinise cincisprezece ani, fără să fi terminat măcar liceul. Oare de ce nu voiau chilienele să aibă un prieten, dacă tot erau așa de libertine?

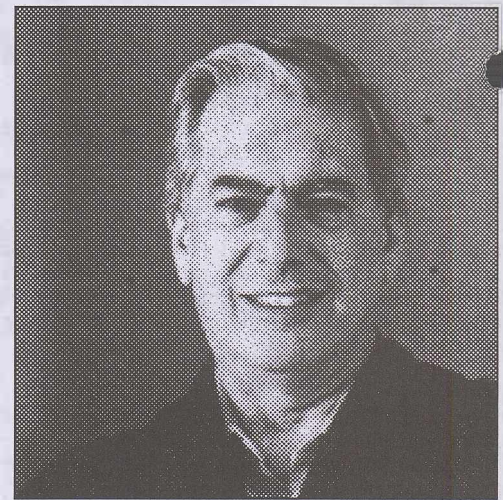
Ăsta și alte mistere legate de Lily și Lucy s-au lămurit toate pe 30 martie 1950, în ultima zi din acea vară memorabilă, la aniversarea Marirosei Álvarez-Calderón, grăsuța dolofană. O sindrofie care va rămâne de pomină pentru toți cei prezenți. Casa familiei Álvarez-Calderón, colț cu 28 de Julio și La Paz, era cea mai frumoasă din Miraflores și poate din întregul Peru, cu grădinile ei: copaci înalți, flori galbene, clopoței, tufe de trandafiri și piscină placată cu faianță. Aniversările Marirosei aveau întotdeauna orchestră și o armată de chelneri care serveau toată seara prăjituri, pateuri, sandvișuri, sucuri și tot felul de băuturi fără alcool; pentru asemenea petreceri, noi, invitații, ne pregăteam ca pentru ceva nemaipomenit. Totul a fost excelent până ce mulțimea de fete și băieți am înconjurat-o pe Marirosa și i-am cântat, pe întuneric, *Happy Birthday*; ea a suflat și a stins cele cincisprezece lumânările și am făcut coadă ca să-i dăm îmbrățișarea cuvenită.

Când le-a venit rândul lui Lily și lui Lucy s-o îmbrățișeze, Marirosa - o scrofușoară fericită cu coc mare la spate, pe care rochia roz plesnea din pricina șuncilor - a sărutat chilienele pe obraji, după care a deschis brusc ochii:

- Voi sunteți chiliene, nu-i așa? O să v-o prezint pe mătușa mea Adriana. Și ea e chiliană, tocmai a venit de la Santiago. Haideți, veniți.

Le-a luat de mână și le-a dus în casă, strigând: „Mătușă Adriana, mătușă Adriana, am o surpriză pentru tine.“

Prin geamurile ferestrei enorme, dreptunghi luminat ce încadra o spațioasă sufragerie cu un șemineu stins, pereți cu peisaje și portrete în ulei, fotolii, canapele, covoare și o duzină de doamne și domni cu pahare în mână, le-am văzut apărând, peste câteva clipe, pe Marirosa cu chilienele și am reușit să zăresc, palidă și fulgurantă, silueta unei doamne foarte înaltă, foarte aranjată, foarte frumoasă, cu o țigară aprinsă, înfipță într-un port-țigaret

lung, ducându-se să-și întâmpine tinerele compatriote cu un zâmbet condescendent.

M-am dus să beau un suc de mango și să fumez un Viceroy pe furis, lângă vestiarele piscinei. Acolo am dat peste Juan Barreto, prietenul și colegul meu de la Colegiul Champanat, care se retrăsese și el să tragă o țigară în locul ăla dezolant. Pe neașteptate, m-a întrebat:

- Te-ar deranja dacă i-aș face declarații lui Lily, slăbănogule?

Știa că nu eram prieteni, chiar dacă așa păream, și mai știa - ca toată lumea de altfel, mi-a precizat - că îi făcusem de trei ori declarații de dragoste și că de fiecare dată mă respinsese. I-am răspuns că m-ar fi deranjat grozav, fiindcă deși Lily mă respinsese, așa se juca ea - așa erau fetele în Chile - dar, de fapt, eu îi plăceam, era ca și cum am fi fost prieteni, și-n plus în seara asta apucasem să-i fac pentru a parta și ultima oară declarații și ea era gata să mă accepte când ne-a întrerupt tortul cu cele cincisprezece lumânările ale dolofanei. Dar acum, după ce-o să termine de vorbit cu mătușa Marirosei, o să-mi reiau declarația, ea o să mă accepte și din seara asta o să-mi fie în mod oficial prietenă.

- Dacă-i așa, o să-i fac declarații lui Lucy, s-a resemnat Juan Barreto. Dar ne-cazu-i, frate, că cea care-mi place mie e Lily.

L-am încurajat să-i facă declarații lui Lucy și i-am promis să-i pun o vorbă bună, ca ea să-l accepte. El cu Lucy și eu cu Lily, o să formăm un cvartet bestial.

Discutând cu Juan Barreto lângă piscină și văzând perechile dansând pe ringul de dans în ritmul orchestrei Fraților Ormeño - nu era orchestra lui Pérez Prado, dar era foarte bună, ce mai trompete, și ce tobe - am pipat vreo două Viceroy. Ce-o apucase pe Marirosa să le prezinte tocmai acum mătușii ei pe Lucy și pe Lily? Ce tot sporovăiau atât? La naiba, mi se ducea planul de răpă. Fiindcă ăsta era adevărul: când au anunțat tortul cu cele cincisprezece lumânări, eu începusem cea de-a patra - și de-astă dată, eram sigur, norocoasă - declarație de dragoste către Lily, după ce convinsesem orchestra să cânte *Imi placi*, cel mai potrivit bolero ca să le faci curte fetelor.

A trecut o veșnicie până s-au întors. Dar erau cu totul altele: Lucy, foarte palidă și încercănată, parcă ar fi văzut o stație și încerca să-și revină din șocul produs de lumea de apoi, iar Lily, bosumflată: o moacă acră, ochii

Travesuras de la niña mala (Rătăcirile fetei nesăbuite), ultimul roman al lui Mario Vargas Llosa, a apărut la Editura Alfaguara din Madrid în mai 2006. Cartea a fost excelent primită de public și critică, fiind volumul cel mai vândut la Târgul de carte de la Madrid și una dintre cel mai bine vândute zece cărți din America Latină. Iată ce afirmă autorul la lansarea cărții: „Este un roman de dragoste, în care 50% este memorie, 50% fantezie. Am avut norocul, ca mulți alți scriitori din generația mea, să trăiesc experiențe care au schimbat lumea în ultimii 40 sau 50 de ani: obiceiuri, valori, relații interumane, dragoste, sex - iată ce-am trăit în Lima burgheză a anilor '50, în Parisul revoluționar al anilor '60, în Londra mișcării hippy a anilor '70, în Madridul anilor '80 și în Japonia actuală.”

scăpărându-i, de parcă acolo, înăuntru, doamnele și domniile aceia grozav de spilcuți ar fi făcut-o să se simtă tare prost. Am invitat-o imediat la dans, cânta un mambo care era specialitatea ei - *Mambo numărul 5* - și nu-mi venea să cred ce sentâmpla, Lily era amețită, pierdea ritmul, era neatentă, se încurca, se împiedica, îi aluneca șapca de marinar și arăta ridicol. Și nu s-a ostenit nici măcar să și-o îndrepte. Oare ce se întâmplase?

Sunt sigur că până la terminarea *Mambo-ului numărul 5* știa toată lumea ce se întâmplase, căci dolofana avusese grijă să trâmbițeze tot. Ce încântare pe cleveitoarea aia când o fi povestit, cu lux de amănunte, exagerând și condimentând povestea, în vreme ce-și holba ochii, mari de curiozitate, spaimă și fericire! Ce bucurie bolnăvicioasă or fi simțit - ce satisfacție, ce răzbunare - toate fetele din cartier care le invidiau de nu mai puteau pe chilienele apărute din pământ în Miraflores, ca să revoluționeze năravurile copiilor deveniți adolescenți în cea vară!

Eu am aflat ultimul ce se întâmplase, când Lily și Lucy dispăruseră deja în chip misterios, fără a-și lua rămas bun nici de la Marirosa, nici de la alții, „înghițind amarul rușinii”, cum ar zice mătușa Alberta: voga rumoare cuprinsese tot ringul de dans, luând pe sus băieții și fetele care, uitând de orchestră, de iubiți și iubite, de giugiuleli,

șușoteau, repetau, se alarmau, se entuziasmau, făcând ochii mari, fierbând de indignare: „Știi? Ai aflat? Ai auzit? Ce părere ai? Îți dai seama? Îți închipui, poți să-ți imaginezi?” „Nu sunt chiliene! Nu, nu erau! Povești! Nici chiliene și nici nu știau nimic despre Chile! Au mințit! Au păcălit! Au inventat totul! Mătușa Marirosei le-a tras un perdaf de zile mari! Ce bandite, ce ticăloase!”

Pur și simplu erau peruane. Săracele! Bietele de ele! Mătușa Adriana, recent sosită din Santiago trebuie să fi avut parte de surpriza vieții ei când le-a auzit vorbind cu acel accent care pe noi ne păcălea, dar în care ea a recunoscut imediat impostura. Ce groaznic trebuie să se fi simțit chilienele când mătușa dolofanei, intuind farsa, a început să le pună întrebări despre familia lor din Santiago - cartierul în care locuiau în Santiago, școala unde studiaseră la Santiago, rudele și prietenii lor din Santiago, - făcându-le pe Lucy și pe Lily să treacă prin cele mai cumplite momente din scurta lor viață și revărsându-și toată cruzimea asupra lor, când, părăsind sufrageria, răvășite, distruse fizic și psihic, a exclamat în fața rudelor, a prietenilor și a unei Marirose stupefiate: „Ce chiliene, aiurea chiliene! Fetele astea n-au pus piciorul în viața lor în Santiago și sunt tot atât de chiliene cum sunt eu tibetană!”

În cea ultimă zi din vara anului 1950 -

tocmai împlinisem și eu cincisprezece ani - a început pentru mine adevărata viață, aceea care desparte visele, iluziile și poveștile de cruda realitate.

N-am aflat niciodată întreaga poveste a falselor chiliene și nimeni altcineva n-a știut-o în afara lor, dar am auzit tot felul de scenarii, bârfe, invenții și presupuse revelații care, alimentate de zvonistică, le-a urmărit vreme îndelungată pe chilienele mincinoase, până când acestea au încetat să mai existe - vorba vine - fiindcă n-au mai fost invitate niciodată nici la sindrofii, nici la jocuri, nici la ceaiuri, nici la întâlnirile din cartier. Gurile rele spuneau că deși fetele decente din Barrio Alegre și Miraflores nu le mai frecventau și priveau în altă parte dacă le întâlneau pe stradă, băieții, tinerii, bărbații continuau să le caute pe furis, așa cum cauți poamele - căci ce altceva erau Lily și Lucy dacă nu două pațachine din vreun cartier ca Breña sau El Porvenir care, ca să-și ascundă originea, se prefăcuseră a fi străine, pentru a se strecura printre oamenii decenti din Miraflores - ca să le giugiulească și să le facă chestiile alea pe care doar indienele și ștoarfele acceptă să le faci cu ele.

Pe urmă cred că au uitat cu toții de Lily și Lucy, căci alte persoane și alte întâmplări au urmat acelei aventuri din ultima vară a copilăriei noastre. Dar eu nu. Eu nu le-am uitat și mai ales n-am uitat-o pe Lily. Și chiar dacă au trecut atâtea ani și Miraflores s-a schimbat așa de mult, cu obiceiuri cu tot, și au dispărut bariere și prejudecăți, insolent etalate pe atunci, iar acum disimulate, eu am păstrat-o în minte și câteodată mi-o reamintesc: îi aud iarăși râsul zglobiu și-i zăresc privirea hătră din ochii de culoarea mierii arse și o revăd mlădiindu-se ca o trestie în ritmul de mambo. Și mai cred și-acum, la atâtea veri de-atunci, că aceea a fost cea mai fabuloasă dintre toate.

Prezentare și traducere de
Luminița Voina-Răuț

Johann Wolfgang von Goethe

Liniștea mării

Pe mare s-a-așternut pace,
Apa parc-a-ncremenit,
La luciul din jur ce tace
Cătă matrozul mânănit.
Vânt n-adie din vreo parte!
Cumplit calmul sepulcral!
Până departe-depart
Nu tresare nici un val.

Nikolaus Lenau

Seară apăsătoare

De sus, nori negri ne priveau,
Temători erau și grei.
Triști, pașii noștri se pierdeau
Pe-ale parcului alei.

Noapte caldă, fără astre,
Mohorâtă și mută,

Asemeni iubirii noastre,
Pentru lacrimi făcută.

Și când, la despărțire-apoi,
„Noapte bună!” am rostit,
Moartea-o chemam
pentru-amândoi,
Din tot sufletu-mi trudit.

Conrad Ferdinand Meyer

În nopți de inimă grea

Ades mi-am simțit mâna-ntinsă,
În nopți de inimă grea,
De-o altă mână lin cuprinsă,
Nădejdea-mi când pierea.
Nu vom cunoaște niciodată
Tainele Celui Prea Sfânt,
Dar Domnul vrea mereu să facă
Cu oamenii legământ.

Rainer Maria Rilke

Toamnă

Cad frunze: ca de departe cad ele,
parcă sus în cer s-ar ofili grădini;
după cum cad,
vezi cât sunt de-ntristate.

Și noaptea cade în singurătate
pământul greu, dintre atâtea stele.

Cădem cu toții. Cade mâna asta.
Căderea-o vezi în toate-atât de bine.

Există totuși Unul care ține
astă cădere blând în mâna sa.

În românește de
Alexandru Mălăescu

literatura lumii

grete tartler

Premiul canadian Griffin

Premiul pentru excelență în poezie acordat de trustul Griffin (întemeiat în anul 2000) încearcă să readucă în atenția publicului importanța acestui gen literar (sub egida unor citate din Aristotel: "Poezia e ceva mai filozofic și mai demn de atenție decât istoria" și din Shelley: "Poetii sunt legiuitorii nerecunoscuți ai lumii"), acordând anual două premii (în valoare de câte 50.000 de dolari canadieni fiecare) pentru volume de poezie publicate în anul precedent. Juriul, alcătuit din poezii Carolyn Forché (SUA), Paul Muldoon (Irlanda) și Dennis Lee (Canada), a selectat mai mulți autori dintre care, în cele din urmă, a fost ales cunoscutul Kamau Brathwaite. "Vocea diasporei africane" care aduce mitologii străni și spirite într-o specială "muzică lingvistică", folosind chiar o ortografie proprie pentru anumite cuvinte englezești, a primit Premiul Griffin pentru volumul *Born to Slow Horses* ("Născut să țin în frâu caii"), Editura Wesleyan University Press. Până în ultima clipă a fost însă discutată și candidatura poetului german Durs Grünbein, cu o antologie tradusă în engleză de Michael Hofmann. *Ashes for Breakfast* ("Cenușă la micul dejun"). Al doilea câștigător (canadian) a fost poeta Sylvia Legris, cu volumul *Nerve Squall* ("Revărsare de nervi"), Editura Coach House Books.

Kamau Brathwaite, n. 1930 în Barbados, este unul dintre întemeietorii Mișcării Artiștilor din Caraibe, a absolvit Pembroke College, Cambridge și a lucrat la diferite proiecte UNESCO și ale guvernului din Barbados (consilier cultural). Concurentul cel mai apropiat, Durs Grünbein, născut în fosta RDG, a devenit după căderea zidului Berlinului unul dintre cei mai cunoscuți poeți ai noii Germanii, publicând în ultimii ani cinci volume de versuri, unul de eseuri, traduceri din John Ashberry, Samuel Beckett, Henri Michaux, obținând Premiul Georg Büchner. Juriul pentru Griffin l-a remarcat pentru profunzimea "lipsită de romantism" a poemelor care aduc noi și alerte răspunsuri la vechi întrebări, pentru sarcasm, limbajul clar și dinamica frazei

Întrucât poemele premiului Kamau Brathwaite sunt prea lungi pentru a fi citate în întregime, voi selecta pentru cititorii *Luceafărului* un poem de Durs Grünbein, din ciclul "În provincie":

Poezia anului 2006 (III)

În provincie, 4

Precum crucificatul broasca zăcea
Turtită, una cu asfaltul fierbinte
pe drumul de țară. Gura căscată

se-ncovoia către cer, uscată de soare,
ceea ce părea o talpă de gheață -
amfibie din vremuri străvechi
acum nimerită, în saltu-i, sub roți.

Fără altă înviere decât
în larvele muștelor
care mâine își vor lua zborul.

Pe unde se va strecura visul?

Premiile universitare și de colegii americane

În 1955, Academia Poetilor Americani a început un program de premiere universitară - *University and College Poetry Prize* - sponsorizând cu o sumă totală de peste 3500000 dolari aproape 10000 de poeți la început de drum. Dacă la prima ediție participaseră numai 10 universități, în prezent *Academia* finanțează aproape 180 de premii anuale. Între numele celebre care au cunoscut o primă apreciere printr-un astfel de premiu academic se numără Robert Pinsky, Sylvia Plath, Mark Strand, Charles Wright, Robert Hass, Louise Glück, Tess Gallagher, Diane Ackerman ș.a.

În memoria lui James Ingram Merrill (1926 - 1995, poet american care a fost cancelarul *Academiei* în ultimele decenii de viață) se acordă, din 1946, câte un *fellowship* de 25000 euro anual. După ce, în anii precedenți, *fellows* au devenit autori precum Denise Levertov, Adrienne Rich, William Meredith, Richard Howard, Donald Justice, John Ashbery, Howard Nemerov, Stanley Kunitz, Archibald MacLeish, Ezra Pound, Conrad Aiken, William Carlos Williams, Robert Frost..., în 2006 cel selectat a fost Carl Phillips.

Născut în 1959, autor al unor volume de versuri dintre care cele mai recente sunt *Quiver of Arrows: Selected Poems 1986-2006* (Farrar, Straus and Giroux) și *Riding Westward* (2006), deținător și al altor premii de poezie, Carl Phillips își declară admirația pentru vechii autori greci și romani, mai ales Tucidide, Cicero și Tacitus, ca și pentru poezii englezi metafizici (George Herbert, John Donne). Profesor de engleză și Studii africane și afro-americane la Washington University în St. Louis, dar și de *Creative Writing*, Carl Phillips a fost premiat pentru "poemele sale pasionate și lirice", dintre care citez în traducere proprie:

Aubade: piersici, după furtună

Astfel încât fiecare
își aparține acum - căzând,
blondă liniște.

Aproape, deasupra lor trec
ca peste apă subțiri libelule,
dacă fructul o apă ar fi,
sau cum ar trece albine,

de n-ar fi altunde,
sau sporit ar fi miezul în putrezire
cum se va întâmpla în curând,

dacă nimeni
n-o să-l ridice din umeda iarbă
ce-nmoaie

mai tare părțile unde carnea
oricum se-nmoaie.

Există unii pe care
răbdarea oricât de multă nu-i face
mai buni, am spus mereu,

vrând să spun
că darul e întâmplare,

planeta literelor

desemnat aici,
reținut aici - aproape mereu
corect
după cum s-a vădit:

cum mâinile tale curăță
lesne epava:
cum stă - ca zidirea condamnată
o vreme,

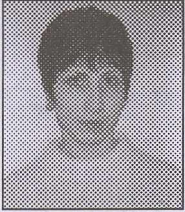
apoi judecată istoric. Da.
Vei fi salvat.

Premiul Lenore Marshall

Acordat din 1975 încoace și administrat din 1994 tot de către Academia Poetilor Americani, premiul acordat în memoria poetei, eseistei și romancierei Lenore Marshall (1897-1971) a revenit în 2006 Eleanorei Lerman, pentru volumul *Our Post-Soviet History Unfolds*, Ed. Sarabande Books.

"Da, într-adevăr, aceasta e casa pe care mi-o duc cu mine/ în spate ca o scoică pe care glonțul n-o poate străpunge și, da / desigur acesta îmi e cățelul ce umblă pe drumuri rele cu încălțări. Și/ încă să-mi vezi fetița, molfăind lanțurile/ destinului cu gură plină de aspru oțel. La naiba, e gata, tot astfel / și eu. Ce altceva mai puteți aștepta/ de la creieromanii generației mele? Supraviețuitorii, necredincioșii"

Versurile ei au fost premiate pentru "înțelegerea sociologică, tristețea filozofică, recunoașterea istorică, capacitatea regeneratoare de fiecare zi. Ele cântă un cântec vitejește întunecat, dar îl cântă cu o demnitate mândră și dobândită".

alina boboc

Molière fără de Molière

Spectacolul **Burghezul gentilom**, montat la TNB de Petrică Ionescu și considerat o producție de succes, a avut premiera într-una din Zilele Francofoniei (28.IX.2006), fiind apoi ales să deschidă Festivalul Național de Teatru (4.XI.2006).

Textul clasic este folosit probabil doar ca pretext, pentru că, de fapt, pe scenă nu mai rămâne nimic din originalul semnat de Molière; personajele sunt botezate cu nume românești, situațiile sunt schimbate, fixarea temporală este în contemporan, pe scurt, este o altă piesă, născută sub zodia obsedantului euro (a se vedea și programul de spectacol, conceput ca o suprapunere de bancnote, emise în 2007).

Personajul principal, Jurdănescu este insul cu bani din zilele noastre, pe care-i livrează la valiză contra oricărui tip de servicii; el e lipsit de principii, trăiește în derivă, fiind preocupat doar de imagine. Efemeritatea acestei preocupări este scump plătită, ținând seama că își angajează tot felul de „maeștri“ care să-l învețe să facă față în lume: de dans și de canto, de vorbire și de imagine, de autoapărare ș.a.m.d. Orice ar face aceștia, nu se lipește nimic de omul cu pricina, el rămânând la maneluța lui cu „fetițe care mă iubesc“ și la o gestică ridicolă de primitiv, nedezmintându-și

descendența din Nelu Armăsaru. Însă, are ambiții: să-și mărite fata cu un politician, să capete el însuși ranguri cât mai înalte. Victor Rebengiuc joacă decent și atent, cu talentul actorului care se jenează parcă de anumite momente ale propriului rol.

Regizorul impune o viziune fotografică, printr-un obiectiv diform, a unei realități grotești. Decorul suprarealist, cu imagini desprinse din Dali, în care totul este supradimensionat și supraîncărcat, distrage atenția de la spectacol, copleșindu-l. Figurația numeroasă, soliștii vocali, corul, soliștii de balet și ansamblul de balet se străduiesc să fie la înălțime, însă nu e prea clar de ce regizorul i-a adus pe scenă. Fastul care lunecă în kitsch și prezențele umane, atât de multe deodată, că nu mai au loc să se miște în spațiul scenic, apasă greu pe echilibrul destul de fragil și ușor incoerent al spectacolului.

Compus din secvențe distincte, excesiv dilatate (cu motivație sau fără), acest experiment artistic reușește să captiveze uneori, având chiar momente foarte reușite, de găsit în „solo“-urile unor actori. Este cazul Mariei Buză, expresivă și convingătoare, al lui Costel Constantin sau al lui Claudiu Bleonț (cu unele exagerări, de la care nu se poate abține). Apoi, cuplul de artiști plastici, muritori de foame, reprezentați de Marius Manole și Vlad Ivanov, oferă poate cea mai consistentă secvență din spectacol; rolurile le ies fără accente de vedetism, părand prelungiri firești ale talentului lor. Momentul „oriental“ în care

cei doi activează, antrenându-l și pe Victor Rebengiuc (lăsând la o parte alaiul acompaniator), amintește spectatorului român că „nous sommes ici aux portes de l'Orient où tout est pris à la légère“. Credibilă, deși ușor stridentă, este și Cecilia Bârbora, în rolul soției lui Jurdănescu.

Muzica salvează unele scene din spectacol, dar la un moment dat este folosită excesiv și obositor; limbajul luncă adesea și fără rost în zona vulgarului.

Publicul asistă la un spectacol atipic, construit să șocheze cu orice preț și să dea de gândit. Și chiar reușește.

thalia

Distribuția: Victor Rebengiuc (*Domnul Jurdănescu*), Cecilia Bârbora (*Doamna Jurdănescu*), Medeea Marinescu (*Lucia*), Marius Manole (*Claudiu*), Maia Morgenstern / Maria Teslaru (*Lady d'Or*), Costel Constantin (*Sir Down*), Maria Buză (*Niculina*), Vlad Ivanov (*Costică*), Eugen Cristea (*Profesorul de muzică*), Dorin Andone (*Profesorul de dans*), Claudiu Bleonț (*Maestrul în arte marțiale*), Damian Crășmaru (*Profesorul de imagine*), Mihai Niculescu (*Fashion designer*), Marcelo Cobzariu (*Bodyguard 1*), Cristian Crețu (*Bodyguard 2*), Aristița Diamandi (*Gubernantă*). Regia și versiunea scenică: Petrică Ionescu. Scenografia: Dragoș Buhagiar. Muzica: Adrian Enescu. Coregrafia: Răzvan Mazilu. Traducerea și adaptarea: Ruxandra Hagi și Iustina Croitoru. Spectacol realizat în coproducție cu Teatrul Național de Operă și Balet „Ion Dacian“, cu sprijinul Ministerului Afacerilor Externe.

A bia s-a încheiat cea de-a XVI-a ediție a Festivalului Internațional de Scurt-Metraj „DaKINO“, și un alt festival începe în această săptămână. Este vorba despre cea de-a zecea ediție a Festivalului Internațional de Film Studentesc CineMAiubit. Dar înainte de a prezenta acest festival, să ne întoarcem puțin la DaKINO, alias Dan Chișu, fondatorul lui și președintele Fundației DaKINO. Din păcate, festivalul a gafat destul de mult la capitolul organizare. Să înțelegem că ultimul lucru care-l interesa pe Dan Chișu, a fost publicul. Pentru că dacă l-ar fi interesat publicul, atunci ar fi fost atent ca filmele pe care le-a prezentat în afara secțiunii competiționale, să fie subtitrate. Cum e posibil

Pleacă DaKINO, vine CineMAiubit

irina budeanu

nou? Sau altele sunt motivațiile, cu totul altele decât cele strict cinematografice. Trofeul DaKINO în valoare de 2500 de euro (o sumă destul de modestă) a rămas acasă. Tânărul regizor Radu Jude a câștigat acest premiu cu scurtmetrajul **Lampa cu căciulă**. Premiul pentru cel mai bun film documentar i-a revenit lui Alexandru Solomon, pentru producția **Clara B**, dar care reprezenta în competiție, Franța. Premiile, ca valoare materială, au fost destul de subțiri, între 1000 și 2500 de euro. O valoare simbolică! Nici prezența artistului britanic de origine maghiară, Samuel Havatoy, prieten cu Andy Warhol și apropiat al familiei Lennon, nu a fost pusă în valoare. A fost de-a dreptul penibil, când la venirea expoziției lui Samuel Havatoy, din deschiderea festivalului, invitații au vorbit destul de incoerent în fața unui auditoriu foarte modest. Ministrul Culturii, Adrian Iorgulescu, nu a pierdut ocazia să ne povestească amintirile sale lacrimogene de pe vremea când era muzician. În fine, DaKINO a plecat, dar vine la orizont un alt festival în jurul căruia există destule tensiuni. CineMAiubit, Festivalul Internațional de Film Studentesc, a ajuns anul acesta la a zecea ediție, după o întrerupere nedorită, anul trecut. Când, am înțeles, că nu lipsa fondurilor era cauza principală - cea pe care o invocă și acum Elisabeta Bostan -, ci orgoliile nemăsurate ale eminențelor cenușii de la Facultatea de Film din cadrul UNATC, respectiv, aceeași Elisabeta Bostan, Cristina

Nichituș, Laurențiu Damian & compania. Festivalul va debuta pe 4 decembrie la Cinema Studio, în Sala de Marmură a Uniunii Cineaștilor, unde va fi vernisată o expoziție de fotografie, urmând ca pe parcursul aceleiași zile să se desfășoare secțiunile competitive ce cuprind filme experimentale/ animație și filme de ficțiune pe peliculă de 16 mm. Deschiderea oficială a festivalului va avea loc în aceeași seară, la ora 17.30, cu proiecția filmelor din secțiunea competitivă 35 mm. În zilele următoare, festivalul va mai prezenta, în cadrul competiției, o secțiune de filme documentare, dar și o retrospectivă a premiilor CineMAiubit acordate în cele nouă ediții de până acum. Festivalul Internațional de Film Studentesc se va încheia pe 6 decembrie cu o festivitate în cadrul căreia vor fi premiate filmele acestei ediții. Reprezentantii Facultății de Film și Televiziune, organizatori ai evenimentului, s-au plăns de faptul că suma de 170.000 de lei noi promisă de ministru pentru finanțarea festivalului nu a fost primită încă. De asemenea, aceștia au menționat că banii au fost greșit direcționați către premii, cazare și transport. „Am încercat să lămurim prin orice mijloace posibile ministru că noi avem alte nevoi, dar nu s-a putut“, a mărturisit Radu Nicoară, noul decan al Facultății de Film și Televiziune și directorul festivalului.

cinema

ca filmul din seara Galei, **Combien tu m'aimes**, în regia lui Bertrand Blier, cu Monica Bellucci în rolul principal, era vorbit evident în limba franceză și netitrat, iar spectatorii, majoritatea tineri, nu înțelegeau nimic. Au așteptat zece, douăzeci de minute, după care și-au pierdut răbdarea și au plecat. Și așa sala nu era prea plină. Foarte neplăcut să constatăi că unicul festival internațional de la noi, dedicat exclusiv scurtmetrajului, nu strângea în sala de proiectie decât 40, 50 de oameni. M-am întrebat de ce se întâmplă acest lucru. Lipsa de mediatizare, lipsa de promovare? Nicidecum! Explicația era simplă și tristă: organizatorii festivalului nu au fost interesați deloc de ce se întâmplă cu publicul. Mă întreb de ce se mai face acest festival? Din orgoliu, din dorința lui Dan Chișu de a ne vorbi despre cultul personalității? Din

Lansarea programului "Scriitorul și criticii săi" la Uniunea Scriitorilor

Miercuri 15 noiembrie la sediul USR a avut loc lansarea seriei de manifestări lunare "Scriitorul și criticii săi", parte a programului "Să ne cunoaștem scriitorii" inițiat de Uniunea în acest an. Întîlnirea a fost consacrată unui clasic în viață, prozatorul Constantin Țoiu și a fost moderată de poetul și romancierul Gabriel Chifu, secretar al USR și director al programului. Dl. Chifu a relevat în introducere părțile programului inițiat de USR, unul dintre cele mai importante ale Uniunii și a subliniat că

societatea românească are nevoie de scriitori și de literatura lor, de cultură în genere, iar rolul Uniunii este să-i convingă pe membrii acestei societăți, spre folosul lor, de beneficiile lecturii, de întoarcerea la cărți. Domnul Nicolae Manolescu, președintele USR, a rostit un scurt cuvînt introductiv despre rolul scriitorului în lume, întrebîndu-se retoric cum ar putea fi concepută fiecare dintre marile civilizații ale lumii fără scriitorii săi.

În continuare, prozatorul Constantin Țoiu și opera sa au fost prezentați cu competență și căldură de trei critici literari din generații

diferite: Eugen Negrici, Alex Ștefănescu și Luminița Marcu. Autorul „Galeriei cu viață sălbatică” a citit la rîndul său cîteva pagini din creația proprie.

Întîlnirea s-a încheiat cu prezentarea a trei slide-shows realizate de cunoscutul artist plastic Ion Barbu, lucrări aflate la granița artelor plastice și a celor literare prin textele inspirate care însoțesc desenele și fotografiile. Ultimele dintre cele trei prezentări de diapozitive au constituit un omagiu la adresa poetului Petre Stoica la împlinirea de către acesta a vârstei de 75 de ani.

În luna decembrie, tot în Sala Oglinzilor de la sediul USR, manifestarea „Scriitorul și criticii săi” va prilejui o întîlnire cu poeta Ana Blandiana. Fiecare manifestare va fi precedată de un interviu de o oră la Radio France International, iar TVR Cultural va dedica un documentar de 30 de minute autorului omagiat. Alți parteneri ai programului sînt Jurnalul Național, Primăria Municipiului București, Radio România.

Cu sprijinul Consiliului Județean Caraș-Severin, al Direcției pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național Caraș-Severin, al Consiliului Local și Primăriei orașului Oravița, Casa de Cultură „Mihai Eminescu” din Oravița organizează în cadrul manifestărilor culturale „Zilele Eminescu la Oravița” cea de a XVII-a ediție a Concursului Național de Creație Literară din 15 ianuarie 2007 pe trei secțiuni: poezie, proză și eseu-critică. Lucrările, culese la două rânduri (5-7 poezii, proza să nu depășească 15 pagini, la fel cele de eseu-critică), multiplicare în patru exemplare, vor purta un motto. În interiorul plicului mare se introduce un alt plic închis cu datele participanților (nume, prenume, data nașterii, adresă, nr. de telefon, dacă este cazul) care vor fi trimise pe adresa: Casa de Cultură „ Mihai Eminescu” Oravița, str. 1 Decembrie 1918, nr. 3. Vârsta participanților este de până la 35 de ani. Pentru informații suplimentare, tel. 0255571248; 0742952617 sau e-mail confluenta@yahoo.com. Termenul de expediere al plicurilor, ce vor purta mențiunea „pentru concurs” va fi de 23 decembrie 2006

Debutul rubricii săptămînale „Să ne cunoaștem scriitorii” în Jurnalul Național

Miercuri 15 noiembrie a debutat rubrica săptămînală intitulată „Să ne cunoaștem scriitorii” în „Jurnalul Național”, prin parteneriatul dintre USR și cunoscutul cotidian condus de Marius Tucă, directorul publicației fiind organizator direct al acțiunii.

Conținutul primei rubrici a fost dedicat poetului Petre Stoica, a cărui operă a fost prezentată de criticul Alex Ștefănescu.

Prezentării i s-a adăugat o biobibliografie a poetului și un frumos poem al acestuia.

În fiecare miercuri, „Jurnalul Național” va prezenta, prin vocea unui critic cu autoritate, cîte un scriitor contemporan reprezentativ, contribuind la cunoașterea sa de către un public cît mai larg.

fapte culturale

Asociația Scriitorilor București

În ziua de 16 noiembrie 2006, Juriul compus din Eugen Simion, Alexandru Condeescu, Dan Cristea, Tudorel Urian și Radu Voinescu a decis să acorde Premiile Asociației Scriitorilor din București pentru cărțile apărute în anul 2005 următorilor autori și volume:

POEZIE

Cornelia Maria Savu -

Roman cu sertare, Ed. Vinea

TEATRU

Lucia Verona - Călătoarea și Shakespeare, Ed. Palimpsest

PROZĂ

Ioan Lăcustă -

După vânzare, Ed. Curtea Veche

CRITICĂ ȘI ISTORIE LITERARĂ

Barbu Cioculescu -

De la Mateiu citire..., Ed. Bibliotheca;

TRADUCERI DIN LITERATURA UNIVERSALĂ

Andrei Ionescu - Poezii de Jorge Luis Borges, Ed. Polirom

LITERATURĂ PENTRU COPII ȘI TINERET

Florica Bud - Bărbatul care mi-a ucis sufletul într-o joi, Ed. Dacia

DEBUT

Andra Rotaru - Într-un pat sub cearceaful alb, Ed. Vinea, poezie

Tudor Lavric - Draculaland -

roman, Ed. Dominor

De asemenea, A.S.B. acordă un PREMIU SPECIAL pentru cunoașterea literaturii Române în Asia domnului Pham Viet Dao. Premiul va fi înmînat domnului Le Manh Hung, Ambasadorul R.S. Vietnam în România.

Decernarea a avut loc la Primăria Sectorului 2, marți 21 noiembrie, ora 11 fix, sub deviza: "Noi nu așteptăm ceasul al 12-lea. Premiile valoarea la timp!"

Sponsorii ediției: Niro Group, Romexterra Bank, „Săptămîna financiară” și editurile Leda și Editura Nouă. Partener media: Liternet.

Un eveniment organizat de A.S.B. și de Primăria Sectorului 2 - Primar Neculai Onțanu.

Burse acordate de Uniunea Scriitorilor și Copyro tinerilor autori

Juriul pentru acordarea bursei de creație ale Uniunii Scriitorilor în colaborare cu Copyro, pentru autori sub 35 de ani, format din Luminița Marcu, Dan Cristea, Gabriel Dimisianu, întrunit în ședința de lucru în ziua de 14 noiembrie 2006, a luat în discuție cele 16 proiecte prezentate. Juriul a decis selectarea următoarelor proiecte pentru acordarea bursei:

- Dan Sociu, romanul pape satan aleppe
- Luminița Corneanu, Esu asupra operei lui Leonid Dimov
- Ana Stanca Tăbăraș, eseul Soren Kierkegaard și romantismul
- Daniel Cristea-Enache, critică literară, Secvențe de literatură română
- Anca Mihaela Hațiegan, proză, Săritura de pe șine

